

Multimedijalne radionice o higijeni

Zirdum, Karla

Master's thesis / Diplomski rad

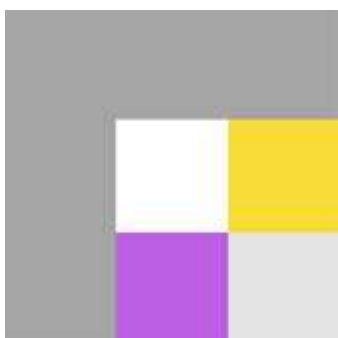
2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:141:006450>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-02**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Karla Zirdum

MULTIMEDIJALNE RADIONICE O HIGIJENI

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

MULTIMEDIJALNE RADIONICE O HIGIJENI

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Prirodoslovlje II

Mentor: prof.dr. sc. Irella Bogut

Sumentor: Ana Popović, mag. musicol., predavačica

Student: Karla Zirdum

JMBAG: 0244004197

Modul: Razvojni smjer (A)

Osijek, listopad 2020.

Zahvaljujem mentorici prof. dr. sc. Irelli Bogut i sumentorici Ani Popović, mag. musicol. i predavačici na savjetima, suradnji i podršci tijekom pisanja diplomskog rada.

Diplomski rad posvećujem svojoj obitelji koja je uvijek bila uz mene i podržavala me za vrijeme studiranja.

SAŽETAK

U današnjici, multimediji imaju veliku ulogu u svakodnevnom životu čovjeka, a samim time i u obrazovanju. Oblikuju prijenos informacija i utječu na zanimljivost sadržaja. Važnost obrazovanja je neupitna, no danas je važan i način prenošenja informacija jer se društvo mijenja. Djeca koriste tehnologiju od malih nogu, a tradicionalan način predavanja sve im je manje zanimljiv. U obrazovnom je procesu cilj da i učenik sudjeluje u nastavi, u zaključivanju, iznošenju svojih stavova i mišljenja i kreiranju sadržaja.

U ovom radu naslova „Multimedijalne radionice o higijeni istražuje se uporaba multimedija u obrazovanju djece na temu higijena u prvom obrazovnom ciklusu. Osmišljene su multimedijalne radionice koje se mogu primijeniti kao obrada ili ponavljanje spomenute teme. Navodi se što su multimediji, kako se mogu koristiti i kolika je njihova važnost u redovnom obrazovanju. Isto tako, navodi se istraživanje korištenja multimedija u svijetu. Zaključno s tim možemo uvidjeti da se i ranijih godina kako se razvijala tehnologija, unaprjeđivalo i obrazovanje jer pokazuje značajnu promjenu u odnosu na frontalnu nastavu.

Cilj radionica bio je osvijestiti učenicima važnost higijene u životu i razviti odgovorno ponašanje učenika prema samom sebi, a nastavu učiniti što više multimedijalnom jer smatramo da takva nastava potiče kritičko razmišljanje svakog pojedinca te olakšava lakše pamćenje informacija jer je kreativna. Uporabom multimedija pokazalo se da je tema i sama nastava bila zanimljiva jer su se trudili kreativno sudjelovati i sa zanimanjem pratiti nastavni proces.

Ključne riječi: multimediji, multimedijalne radionice, suvremeno obrazovanje, higijena

SUMMARY

In today's world, multimedia plays a big role in everyday life, therefore in education too. It shapes the way informations are conveyed and influences the relevance of the content. The importance of education is unquestionable, but today also the way informations are shared is very important, because society is changing. Children use technology from a young age, and the traditional way of teaching does not appeal to students anymore. The goal is for students to actively participate in the educational process, to articulate and express their opinions and create content.

The graduate thesis „Multimedia workshops on hygiene“ explores the use of multimedia in the education of children on the subject of hygiene in the first cycle of education. Multimedia workshops were designed that can be used both in explaining the subject matter or in it's repetition. Also, research on the use of multimedia in the world is cited. From all of the above one can see that the development of education has been following the development of technology, and that the change from from the days of frontal instruction is substantial.

The goal of the workshops was for the pupils to become aware of the importance of hygiene in daily life and develop a sense of responsibility for oneself, while using the multimedia as much as possible. Judging by the pupils' creativity and interest shown during the workshops, using multimedia made the subject matter and the education process itself more interesting.

Keywords: multimedia, multimedia workshops, contemporary education, hygiene.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POJMOVNO ODREĐENJE HIGIJENE I ZDRAVSTVENOG ODGOJA.....	2
2.1. Pojmovno određenje higijene.....	2
2.2. Pojmovno određenje zdravstvenog odgoja.....	5
3. RADIONIČKI TIP NASTAVE	10
3.1. Didaktički principi provedbe radionica.....	11
3.2. Prednosti i nedostaci radioničkog pristupa.....	12
4. POJMOVNO ODREĐENJE MEDIJA I MULTIMEDIJA.....	13
5. MULTIMEDIJI U NASTAVI.....	16
5.1. Istraživanja korištenja multimedija u nastavi na području Europe i svijeta.....	18
5.2. Korištenje medija i multimedija u nastavi.....	19
5.3. Podjela medija i multimedija u nastavi	22
5.4. Temeljna obilježja multimedija u nastavi	25
5.5. Načela uporabe multimedija u nastavi	26
5.6. Didaktički kriteriji izbora multimedija u nastavi	27
5.7. Organiziranje nastavne jedinice u multimedijском kontekstu	31
5.8. Provođenje multimedijalne nastave s osvrtom na intermedijalnost.....	32
5.9. Pozitivni i negativni aspekti uporabe medija i multimedija u nastavi	33
6. MULTIMEDIJALNE RADIONICE O HIGIJENI	35
6.1. Radionica „Važnost higijene“	36
6.2. Radionica „Volim sebe, čuvam sebe“.....	43
6.3. Radionica „Dizajniram svoj zdravi plakat“	49
7. RASPRAVA	53
8. ZAKLJUČAK	55
9. LITERATURA.....	56
10. PRILOZI.....	58

1. UVOD

Predmet istraživanja ovoga rada je razmatranje multimedija u nastavi u području higijene. Radom se želi razmotriti utjecaj medija i multimedija na provođenje nastave, a samim time i na obradu spomenute teme u nastavnom procesu te u kolikoj mjeri je njihova primjena, zapravo, ostvariva i učinkovita.

Izrada ovoga rada temelji se na istraživanju relevantne stručne i znanstvene literature te na donošenju zaključaka autora, a metode istraživanja koje su primijenjene u radu su metoda analize, sinteze, deskripcije i komparacije te povijesna i statistička metoda.

Rad se sastoji od osam međusobno povezanih cjelina uključujući uvod i zaključak.

U uvodnom dijelu rada definirani su predmet i svrha istraživanja, navedene su znanstvene metode primijenjene u radu te je opisana struktura rada.

Cjeline koje slijede donose teorijski okvir istraživanja; u drugom i trećem poglavlju opisuju se higijena i zdravstveni odgoj te pojam radionice.

U četvrtom dijelu opisuje se pojmovno određenje medija i multimedija.

U petom se obrađuju multimediji u nastavi. Unutar ovoga poglavlja navode se i pojašnjavaju istraživanja korištenja multimedija u nastavi kako na području Europe, tako i na svjetskoj razini, a potom se razrada sužava na korištenje medija i multimedija u nastavi pa se, sukladno tomu, obrađuje podjela istih, njihova temeljna obilježja te načela uporabe i didaktički kriteriji njihova izbora za uporabu i korištenje u nastavi. Nadalje, obrađuje se organiziranje nastavne jedinice u multimedijском kontekstu te provođenje multimedijalne nastave, a posebno se navode pozitivni i negativni aspekti uporabe multimedija u nastavi.

Slijedeće poglavlje rada temelji se na osmišljenim multimedijalnim radionicama o higijeni koje se mogu provoditi u razrednoj nastavi kao obrada ili kao ponavljanje navedene teme.

Završni dio rada donosi zaključak te pregled korištene literature.

2. POJMOVNO ODREĐNJE HIGIJENE I ZDRAVSTVENOG ODGOJA

Na samom početku ovoga rada, a sa ciljem kvalitetne razrade zadane teme prvenstveno je potrebno pojasniti pojmove relevantne za izradu ovoga rada. Sukladno prethodno navedenom daljnjim će se tekstom kratko obraditi problematika higijene i zdravstvenog odgoja.

2.1. Pojmovno određenje higijene

Kada je riječ o higijeni potrebno je istaknuti kako se radi o kompleksnom pojmu koji datira još iz davne antike te dolazi od grčke riječi „*Hygiea*“, a što se u to doba odnosilo na ime božice zdravlja, čistoće i sanitacije koja je nerijetko prikazivana kao zmija koja pije iz plitice (Varošćić, 1992.). Higijena se pojavila kada i ljudska civilizacija te su od samih početaka ljudi znali za temeljne higijenske navike i skrbili o svom zdravlju, u početku pranjem u vodi, a kasnije i naprednijim higijenskim mjerama te tjelovježbom. Sukladno prethodno navedenom potrebno je istaknuti kako je u Babilonu još 5000 godina prije Krista postojao sustav pravila o održavanju vlastite higijene, dok su Egipćani poštivali propise o redovitom čišćenju posteljine i održavanju osobne higijene. Uz prethodno navedeno potrebno je spomenuti i stare izraelske narode koji su imali čak zakonske propise o higijeni, a u indijskim je Vedama posebno istaknuta važnost pranja ruku. Činjenica je kako su propisi o održavanju higijene nastajali upravo zato što su već i stari narodi postali svjesni negativnog utjecaja zanemarivanja osobne higijene. Uz sve prethodno navedeno potrebno je istaknuti i kako je svijest o održavanju osobne higijene naročito bila razvijena kod grčkih i rimskih naroda koji su nakon tjelovježbe odlazili na kupanje. Za razliku od prethodno navedenog srednji vijek slovi kao vremenski period u kojemu je briga o osobnoj higijeni bila zanemarena pa je Islam pokrenuo razvoj kupanja i gradnju kupališta (Frišćić, 1979). Činjenica je kako su ljudi higijenu, na različite načine, održavali od prapovijesnog doba te se, samim time i svijest o održavanju higijene mijenjala i razvijala kroz povijest.

U današnje vrijeme došlo se do spoznaje kako se higijena, zapravo, ne odnosi isključivo na održavanje čistoće tijela, što je bio slučaj u davnoj povijesti, već je riječ o mnogo kompleksnijem pojmu. Higijenu je moguće pojmovno odrediti i kao „stručno

područje medicine koje se bavi čuvanjem i promicanjem zdravlja pojedinca ili cijele populacije te zaštitom tijela od bolesti i sprečavanjem bolesti kao i istraživanjem klimatskih faktora, zračenja i štetnih tvari iz okoliša odnosno hrane na ljudsko tijelo“(Boschitz,2004: str. 118.). Može se reći kako je upravo prethodno navedeno razlog zbog kojega je upravo higijena protekom godina, tijekom 19. stoljeća, postala zasebnom znanstvenom disciplinom čija se temeljna zadaća odnosi na problematiku:

- „očuvanja i unaprjeđenja zdravlja;
- sprječavanja i suzbijanja bolesti te
- poboljšanja kvalitete života svakog pojedinca“ (Kostović-Vranješ, Ruščić, 2009.: str. 8.).

Higijena je, kao takva, usko vezana uz brojne druge znanosti poput biologije, fiziologije i određenih gospodarstveno- socijalnih znanosti. Dakle, zaključuje se kako je riječ o iznimno kompleksnom području koje se istovremeno može svrstati kako među prirodne, tako i među društvene znanosti. Obzirom na sam opseg područja koji spomenuti pojam obuhvaća, isti je bilo potrebno, radi boljeg razumijevanja, razdijeliti na određene grane, a sukladno čemu se daljnjim tekstom ističe klasifikacija higijene koja se odnosi na:

- osobnu higijenu, a koja težište stavlja na pojedinca, odnosno na pronalaženje načina i provođenje djelatnosti sa ciljem očuvanja i unaprjeđenja zdravlja pojedinca. Ista se održava redovitim pranjem ruku, umivanjem, tuširanjem, pranjem zubi i kose, češljanjem, redovitim odijevanjem čistog donjeg rublja i odjeće, redovitim podrezivanjem noktiju i drugim usko vezanim radnjama;
- kolektivnu, odnosno socijalnu higijenu, a koja težište stavlja na zdravstvenu zaštitu i poboljšanje kvalitete življenja veće skupine ljudi;
- generativnu higijenu, a koja se bavi zdravstvenom zaštitom budućih majki, činiteljima naslijeđa te načinima sprječavanja rađanja bolesne djece;
- higijenu dojenčadi i male djece, a koja se bavi zaštitom djece od začeca do polaska u školu;
- školsku higijenu, a koja vodi brigu o zdravlju učenika, organiziranju i provođenju sistematskih pregleda te provođenju obveznog cijepljenja;
- prehrambenu higijenu, koja skrbi o pravilnom i zdravom načinu prehrane;

- mentalnu higijenu, a koja vodi brigu o duševnom i psihičkom zdravlju pojedinca;
- higijenu rada, a koja se bavi proučavanjem radnih uvjeta, smanjenjem ili eliminacijom štetnih utjecaja te povećanjem radnog učinka pojedinca;
- komunalnu higijenu koja brine o zbrinjavanju krupnog otpada i otpadnih komunalnih voda domaćinstava i industrija te poboljšanju životnih uvjeta stanovništva određenog područja te
- higijenu okoliša koja se bavi praćenjem, procjenom te promjenom štetnog utjecaja fizikalnih, bioloških i kemijskih čimbenika na čovjekovo zdravlje (Kostović-Vranješ, Ruščić, 2009.).

Zaključno se sam pojam higijene, zapravo, najjednostavnije može odrediti kao djelatnost koja se temelji na očuvanju i unaprjeđenju zdravlja kako pojedinca, tako i društva kao cjeline, a koja djeluje sa težnjom osiguranja relevantnih postupaka kojima bi se zaštitio kako pojedinac, tako i društvo od izloženosti uzrocima određene bolesti i mjere kojima se stječe otpornost prema uzrocima bolesti, jačanjem tjelesne i duševne kondicije čovjeka u svim razdobljima njegova života (Friščić, 1979.).

U kontekstu ovoga rada potrebno se kratko, i u ovom poglavlju, osvrnuti na problematiku provođenja higijene u školama pa je tako potrebno istaknuti već spomenutu činjenicu kako održavanje higijene, nedvojbeno, predstavlja temelj zdravlja svakog pojedinca, a upravo navike održavanja higijene trebaju biti usvojene već u najranijoj dobi zbog čega je od iznimne važnosti provoditi učenje održavanja vlastite higijene kod djeteta od najranije dobi kako bi iste nastavio razvijati kroz život i živjeti sukladno higijenskim standardima društva. „Higijenske navike treba razvijati od najranijeg djetinjstva, da se dijete, iako nesvjesno i bez poznavanja njihova cilja, navikava na ono što će mu kasnije koristiti“ (Prebeg, 1978:29) Što su djeca mlađa, to lakše usvajaju higijenske navike pa se što više tih navika treba steći u predškolskom i ranom školskom razdoblju. Nerijetko je sama problematika higijene olako shvaćena zbog čega je iznimno važno, kako djeci, tako i roditeljima, osvijestiti činjenicu kako sam proces usvajanja osobne higijene djeteta nije jednoličan nego se razvija i nadograđuje u skladu sa razvojnim fazama i mogućnostima djeteta ovisno o njegovoj dobi. Ljudi se u svakodnevnom životu ponašaju sukladno navikama koje su stekli u djetinjstvu, a upravo je zbog toga potrebno sustavno djelovati na osvješćivanju važnosti stjecanja higijenskih navika te ih od ranog djetinjstva djeci učiniti lakim i zabavnim. Navedeno je važno kako bi se iste, zapravo, automatizirale te kako bi ih kasnije činili bez aktivnog sudjelovanja svijesti. Jasno je kako će djeca najlakše usvojiti

higijenske navike ako im roditelji budu pravi primjeri jer osim što dijete u svom ranom razvoju uči kroz vlastita iskustava, ono uči i oponašajući odrasle pa tako nije potrebno dodatno naglašavati važnost pravovremenog djelovanja odraslih u razvijanju pozitivnih i korisnih navika kod djece. Na navedeno je potrebno utjecati i u školi, a poglavito u razrednoj nastavi. Djecu je potrebno sustavno promatrati i provjeravati održavaju li osobnu higijenu te ih svakodnevno poticati na navedeno jer je to jedini način na koji mogu steći naviku brige o sebi i svojem zdravlju, a koja će biti od iznimne važnosti tokom cijelog njihova života. Škola ima izniman utjecaj na djecu. Potrebno je istaknuti kako se zadaća škole ne odnosi samo na obrazovanje nego i na odgoj učenika pa upravo zbog navedenog učitelji moraju putem različitih nastavnih sadržaja upoznati učenike s higijenom i važnošću svakodnevnog održavanja vlastite higijene te im neprestano naglašavati kako usvajanjem higijenskih navika, ne samo da čuvaju i unaprjeđuju svoje, nego i tuđe zdravlje.

2.2. Pojmovno određenje zdravstvenog odgoja

Kada je riječ o zdravstvenom odgoju potrebno je istaknuti činjenicu kako isti, zapravo, predstavlja medicinsko-pedagošku disciplinu kojoj je svrha unapređenje zdravstvene kulture društva kojom se svakom djetetu, kroz temeljne zadaće istoga, pruža prilika stjecanja pozitivnih navika za zdravo življenje od najranije školske dobi (Mičanović, 2013:7).

Pri razmatranju zdravstvenog odgoja prvenstveno se potrebno kratko osvrnuti na povijest istoga. Tako valja navesti kako, unatoč činjenici da povijest istoga, zapravo, datira još od 19. stoljeća, isti se sve do četrdesetih godina prošlog stoljeća nije počeo razvijati kao zasebna disciplina. Tijekom vremena, teorija i praksa zdravstvenog odgoja se iznimno proširila te počela podrazumijevati određeni oblik ponašanja koji obuhvaća odgovornost za politiku, sustave i okruženja koji utječu na zdravlje stanovništva. U prilog prethodno navedenom govori i činjenica kako je Konvencijom o pravima djeteta propisano pravo svakom djetetu i roditelju na dostupnost obrazovanja i potpore pri stjecanju osnovnih znanja o zdravlju i prehrani. Upravo zbog toga se samo provođenje zdravstvenog odgoja u razrednoj nastavi smatra iznimno kvalitetnim načinom na koji djeca od uče savladati vještine koje su važne za zdrav život i pravilan razvoj. Prethodno spomenuta znanja i vještine koriste se pri promicanju zdravstvenog odgoja koji ima utjecaj na kvalitetu življenja. Činjenica je kako upravo škola može biti mjesto stjecanja pozitivnih navika i

usvajanja znanja i vještina koje su važne za zdrav život budući je riječ o ustanovama koje imaju mogućnost organiziranog i sustavnog provođenja zadaća iz područja zdravstvenog odgoja djece. Kroz prethodno navedeno djeca uče o:

- „očuvanju i unaprjeđenju zdravlja;
- pravilnoj prehrani;
- osobnoj higijeni;
- čistom i zdravom okruženju te
- važnosti utjecaja tjelesnih aktivnosti na zdravlje (Vučemilović, 2013:30)“.

Izbor strategije rada u zdravstvenom odgoju ovisi o:

- „cilju i zadacima odgoja;
- sadržajima odgojnog područja te
- dobi djece na koja su odgojna djelovanja usmjerena“ (Vučemilović, 2013:30).

Sukladno prethodno navedenom potrebno je istaknuti kako zadaće djelovanja zdravstvenog odgoja moraju biti usmjerene na osmišljavanje procesa koji će omogućiti djetetu stjecanje pozitivnih vještina i navika korisnih za zdravlje i zdrav način života u podržavajućem okruženju.

Od iznimne je važnosti pomno planirati zdravstveni odgoj kao integrirani dio odgojno obrazovnog procesa kako bi aktivnosti koje se provode u tom kontekstu imale definirani cilj i način provedbe jer je to jedini način kako bi se djeci sustavno, stručno i primjereno približili temelji zdravstvene kulture. Tako se kroz svaku planiranu aktivnost djeteta poučava pravilnim postupcima koje ono potom, kroz svakodnevne životne situacije, vježba uslijed čega se kod djeteta razvijaju poželjne navike. Činjenica je kako se određeni rituali poput odijevanja, pranja ruku ili zubi zbivaju kontinuirano zbog čega upravo te situacije imaju najjači odgojni potencijal. Jedan od ključnih čimbenika uspješnosti usvajanja pozitivnih i korisnih navika za zdravlje i zdrav način življenja je upravo usklađivanje djelovanja obitelji i škole. Sukladno prethodno navedenome potrebno je istaknuti kako zdravstvena kultura treba obuhvatiti zdravstveni odgoj učenika od najranije dobi te prijenos informacija između roditelja, obitelji i učitelja.

Postoje određeni ciljevi koji se teže postići zdravstvenom edukacijom, a odnose se na:

- „razvijanje pozitivnih emocija i pozitivnog odnosa prema zdravlju;
- stjecanje znanja o zdravstvenim problemima;

- razvijanje zdravstveno prihvatljivog ponašanja;
- senzibiliziranje odraslih na važnost pravovremenog i adekvatnog postupka u situacijama nepovoljnim za zdravlje“ (Vučemilović, 2013.: str. 31).

Zdravstveni je odgoj prvi puta uveden u sve osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj u školskoj godini 2012/2013. Važno je istaknuti i kako je propisani kurikulum zdravstvenog odgoja podijeljen u četiri modula:

- živjeti zdravo;
- prevencija ovisnosti;
- prevencija nasilničkog ponašanja te
- spolna odnosno rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje.

Kada je riječ o modulu živjeti zdravo potrebno je istaknuti kako se, zapravo, radi o dijelu kurikulumu kojim se teži djeci usaditi temeljne spoznaje o ispravnoj prehrani, osobnoj higijeni, mentalnom zdravlju te tjelesnoj aktivnosti. Važno je istaknuti kako je ovaj modul, zapravo, najzastupljeniji u razrednoj nastavi iako se određeni dijelovi istoga protežu sve do kraja srednje škole. Temeljni cilj ovog modula je osvijestiti djeci važnost ispravne prehrane i pozitivnih navika osobne higijene te istaknuti važnost preventivnog djelovanja. Uz sve prethodno navedeno ovdje se posebno ističe i mentalno zdravlje s težnjom postizanja prepoznavanja vlastitog osjećaja mišljenja i vlastite vrijednosti, a što posljedično utječe i na razvijanje životnih vještina komunikacije i donošenja odluka te razvoj samopouzdanja.

Modul koji se odnosi na prevenciju ovisnosti je također jedan od modula koji je zastupljen kroz sve dobne skupine školske djece, a osmišljen je s temeljnim ciljem koji se odnosi na unaprjeđenje univerzalnog modela prevencije ovisnosti u školama. Ovaj modul teži pridonosenju usvajanja poželjnih društvenih stavova i ponašanja u odnosu na određene oblike rizičnih ponašanja. Ovaj se modul ne odnosi samo na klasičnu prevenciju ovisnosti koje se odnose na alkoholizam, pušenje i droge nego i na brojnim novim ovisnostima koje su vezane uz moderno doba u kojem djeca danas odrastaju.

Modul koji se odnosi na prevenciju nasilničkog ponašanja osmišljen je s temeljnim ciljem osposobljavanja učenika za prepoznavanje oblika nasilnog ponašanja te promoviranje prava na sigurnost svakog pojedinca i zaštitu od bilo kakvog oblika nasilja. Učenike se sustavno potiče na alternativne, nenasilne metode rješavanja problema, iskazivanje empatije i promoviranje odgovornog ponašanja. U tom se kontekstu dotiče problematike primjerenog ponašanja prema djeci, odraslima i životinjama, poštivanje

autoriteta i pravila te humano ponašanje, a djecu se uči kontrolirati ljutnju te preuzeti odgovornost za svoje ponašanje.

Modul spolne, odnosno rodne ravnopravnosti i odgovornog spolnog ponašanja sadrži znanstveno provjerene informacije o spolnosti, pri čemu se naglasak stavlja na razvijanje vještina potrebnih za odgovorno ponašanje. Ovaj je modul svojevrsni rezultat teorijskih i iskustvenih modela prevencije rizika zaraze HIV-om i drugim spolno prenosivim bolestima. Pri provođenju istoga treba voditi računa o dobnoj prilagođenosti sadržaja i metoda poučavanja te pokušati djeci približiti materiju interaktivnim metodama poučavanja kako bi ih se potaklo na diskusiju i kritičko razmišljanje. Jednako tako, nužno je poticati vrijednosnu otvorenost.

Sam program kurikuluma je sadržan u modelu koji povezuje tjelesne, mentalne, duhovne, emocionalne i socijalne aspekte života, a njihovim ispunjavanjem povećava se kvaliteta samoga života.

Važno je istaknuti kako zdravstveni odgoj nije osmišljen kao zaseban predmet budući je određene aspekte istoga moguće pronaći u svakodnevnom djelovanju školske nastave kroz predmete prirode i društva, biologije, tjelesne i zdravstvene kulture i sata razrednika. Navedenu materiju je potrebno nadograditi temama koje nisu obrađene postojećim konceptom kao i kroz brojne druge školske aktivnosti i projekte. Činjenica je kako će upravo ovaj program pomoći djeci pri zdravijem životu te pri stjecanju navika koje im omogućuju kvalitetniji život (Cvijović Javor, 2013:351).

Drugim riječima, zdravstveni se odgoj u školama temelji na prevenciji, unapređenju zdravlja, sprečavanju bolesti i osiguravanju kvalitete života. Dakle, odgoj i obrazovanje za zdravlje u našim školama je borba za čovjeka koji će stečenim znanjem i vještinama, te vrijednostima i stavovima upravljati svojim zdravljem i tako se boriti za svoju osobnu slobodu (Mićanović, 2013:7).

Djeca školske dobi su dosta samostalna te su sposobna brinuti o sebi na način da samostalno provode određene radnje održavanja higijene. Unatoč tomu, iznimno važnu ulogu imaju učitelji, nastavnici i ostali stručni suradnici koji čine iznimno važan dio cjelokupnog razvoja djece školske dobi (Baranović, 2006.). Uz prethodno navedeno od iznimne je važnosti voditi računa o razlikama između određenih skupina djece, među spolovima, pojedinačnim razlikama u kognitivnim sposobnostima, socijalizacijskim iskustvima, ličnostima, a poglavito o dinamici individualnog razvoja svakog pojedinog djeteta (Baranović, 2006.).

Može se reći kako zdravstveni odgoj, u biti, podrazumijeva čovjekovo poimanje samog sebe te svojih životnih uloga, interakcije različitih osobina i karakteristika pojedinaca u svakodnevnim susretima s društvom te prihvaćanje i razumijevanje bolesti, poteškoća, ali i samog prirodnog razvoja čovjeka. U samoj srži zdravstvenog odgoja nalazi se potreba čovjeka da razumije biološke, fizičke i psihičke aspekte svoga bića te da ih kao takve prihvaća, razumije i razvija na najbolji i na najučinkovitiji način imajući u vidu svoje mogućnosti i želje. Vrlo je važno da čovjek s tim procesom krene u što ranijoj životnoj dobi zbog čega je i osmišljen kurikulum i njegova četiri modula. Uz to je potrebno naglasiti da se s obzirom na školsku dob djece problematici pristupi na jednostavan, zanimljiv i interaktivan način.

Škola ima iznimno velike mogućnosti zdravstvenog odgoja jer školu polaze sva djeca i to u dobi kada su vrlo podložna utjecaju zdravstvenog odgoja. Temeljni zadatak zdravstvenog odgoja je pobrinuti se da učenici usvoje određene higijenske navike kako bi se zaštitili od mnogih bolesti i sačuvali zdravlje. Učenici trebaju steći osnovno znanje o fizičkom i psihofizičkom zdravlju, o raznim opasnostima koje mu prijete te o zaštiti od tih opasnosti. Usvojiti pozitivne stavove prema vlastitom zdravlju i zdravlju zajednice u kojoj žive. Upoznati osnovne zdravstvene probleme naše zemlje, dužnosti i prava koja s obzirom na njih imaju te stvoriti ispravan stav prema medicinskoj profesiji, kako predrasude ne bi bile kočnica ranom otkrivanju i liječenju bolesti. (Prebeg, 1978.)

Iz svih činjenica navedenih u ovom poglavlju može se zaključiti kako zdravstveni odgoj ne predstavlja poseban predmet nego određeni stav prema poučavanju u cjelini. U najširem smislu može se zaključiti kako je riječ o odgoju u kojem su opća atmosfera, filozofija i praksa škole usmjereni ka jedinstvenom cilju, odnosno općem razvoju tijela, razuma i duha.

3. RADIONIČKI TIP NASTAVE

Kako bismo pomogli djetetu da postigne maksimum svojih mogućnosti suvremena nastava zahtjeva interaktivno podučavanje. Radionica je suvremeni oblik interaktivnog učenja i poučavanja koji je usmjeren na polaznika s ciljem razvijanja vještina i/ili jačanja osjetljivosti za određene probleme. Zbog specifičnog oblika rada didaktičari radionicu uvrštavaju područje obrazovnih strategija kojima se oblikuju načini i metode rada u nastavnom procesu (Martinko, 2012:165). Ciljevi pedagoških radionica odnose se na postizanje pozitivnih promjena u socijalizacijskom procesu koji je poprimio pogrešan tijek, stvaranje pozitivne slike o sebi, razvoj sigurnosti i prilagođenosti uvjetima života i rada u razrednom odjelu i slično (Jurčić, 2012).

Bognar navodi kako se u radionici mogu izmjenjivati individualni rad, rad u parovima te grupni rad. Radionica od učitelja zahtjeva detaljnu pripremu, a i samim time pripremu adekvatnog prostora i opreme. Središnje mjesto u nekoj radionici često zauzima rješavanje problema ili proučavanje slučaja. Glavna prednost radionica jest mogućnost aktiviranja svih sudionika u stvaranju i stjecanju novih iskustava, važnih za kasnije razumijevanje teorije. Učenicima je dopušteno izražavanje svojih želja, potreba i osjećaja. (Bognar, Matijević, 2005). Važno je da je učitelj jasno da upute i da je prisutan, ali da ne preuzima ulogu važnog i da nije previše zamjetan u vrijeme rada. Kada učenicima pokažemo određeni nastavni sadržaj kroz slike, tekst ili video, učenici će lakše zapamtiti sadržaj. Ako ih uključimo u samu izradu na način da aktivno sudjeluju u metodi učenja, zasigurno će i razumjeti određenu temu i dugoročno ju zapamtiti. Angažiranjem učenika u radioničkim aktivnostima kroz osobno iskustvo doživljavaju učitelja koji želi da usvoje i savladaju znanja, vještine, stavove ili navike i nove sadržaje prihvaćaju kao svoj osobni zaključak. Radionica zahtjeva timski rad. Odlično je što članovi tima mogu imati različita mišljenja i navodi učenike na raspravu te se zadržava visoka razina učenikove pažnje. Izvedba programa putem radionica zasniva se na koncepciji iskustvenog i cjelovitog učenja.

Iskustveno učenje uključuje da učenik putem vlastitog iskustva doživi određene sadržaje; najjednostavnije rečeno putem vlastite kože. Takvo učenje postizemo igrom, simulacijom i akcijom. Iskustveno učenje usmjereno je na proces, a ne na rezultat, na osobno izgrađeno, a ne na primljeno znanje.

Cjelovito učenje- uključuje da učenik putem svih svojih psihofizičkih funkcija usvoji određene navike, znanja i vještine. Psihofizičke funkcije su tjelesno izražavanje, osjetilnost (dodir, vid, sluh itd), emocije, sjećanja, volja i spoznaja.

Socijalno učenje- uključuje grupnu interakciju i razmjena iskustava gdje se postiže empatija, razumijevanje drugih oko sebe, tolerancija, odgovornost i briga za druge (Uzalec,1994).

3.1. Didaktički principi provedbe radionica

Didaktički principi su određena pravila kojima se učitelj vodi u nastavnom radu da bi uspješno ostvario zadatke određenih odgojno- obrazovnih procesa.

Pravilo radioničkog rada je da sudionici sjede ukруг kako bi se svi dobro vidjeli i čuli, što ujedno označava ravnopravnost i otvorenost. Svaka radionica unaprijed je strukturirana pažljivo odabranim scenarijem s postavljenim ciljevima, koji se provode kroz različite aktivnosti koje su dio scenarija. Učitelj je odgovoran za realizaciju ciljeva i sadržaja radionice u skladu s potrebama učenika, njihovim vještinama i razinom iskustva. Radionički rad podrazumijeva istovremeni rad cijele grupe gdje svi sudionici aktivno sudjeluju te da se sva mišljenja podjednako vrednuju i uvažavaju. Tolerantna komunikacija je ključna da bi se svi učenici osjećali ugodno i da bi aktivno i otvoreno sudjelovali u zajedničkom radu. Tradicionalni pristup pisanja po ploči treba izbaciti, a koristiti zidove kao mjesto za evaluacijske listiće i ostale materijale koje učenici izrade.

Radionica se sastoji od tri dijela. Uobičajeno je početi uvodnom igrom upoznavanja ili opuštanja, u središnjem dijelu slijedi jedna do dvije aktivnosti koje su glavna tema radionice, a završnom se igrom cjelina zaokružuje. Pri vođenju radionice naročitu pažnju posvetit ćemo očekivanjima i interesima učenika. Sadržaji i problemi koji oni donose ukazat će na njihove potrebe i prema tome možemo birati i mijenjati redoslijed aktivnosti i igara. Vrijeme potrebno za izvođenje radionica ovisi o broju sudionika i količini sadržaja, a ponekad i o općem raspoloženju. Ukoliko je određena aktivnost iznimno zanimljiva učenicima, ne bismo ju trebali prekidati, nego radije nešto izostaviti iz svoga plana ili to pokušati učiniti sljedeći put (Uzalec, 1994:20). U završnom dijelu radionica učenike se navodi da dođu do zaključka, poslije čega je dobro odigrati neku igru jer je važno radionicu završiti u raspoloženoj atmosferi.

Predlažu se nekoliko osnovnih pravila ponašanja koje učitelj i učenici mogu zajedno dogovoriti:

- Ovdje sam zato što JA to želim.
- Imaj povjerenja u PROCES.
- Ono što se ovdje govori ostaje među nama.
- Nema zadirivanja.
- Nema vođa. Svi mogu biti voditelji.
- Svatko govori samo u svoje ime. (Uzalec, 1994:22)

3.2. Prednosti i nedostaci radioničkog pristupa

Radionički pristup rada potiče istraživanje kao posebno učinkovitu strategiju učenja. Povećana je učenička aktivnost, prilagodljiva organizacija rada, kvalitetnija suradnja između učenika i učitelja, velika mogućnost i korelacije između nastavnih predmeta i područja. Omogućava socijalno učenje, daje osjećaj sigurnosti i zaštićenosti.

Problem takve nastave ogleda se u nedovoljno osposobljenosti učitelja za radionički pristup nastave, složenom procesu planiranja, nedostatku funkcionalnih prostorija i nastavnih sredstava, relativno opsežnom pripremanju učitelja za rad, održavanju discipline u većim grupama. Problem može biti i u neuvježbanosti učenika za rad u grupama jer se oni zbog toga mogu ponašati nezainteresirano (Strugar (Ur.), 2004:24).

4. POJMOVNO ODREĐENJE MEDIJA I MULTIMEDIJA

U svrhu boljeg razumijevanja i obrade zadane problematike, prvenstveno je potrebno upoznati se i pojmovno odrediti pojmove medija i multimedija. Kroz ovo će se poglavlje dati i kratak osvrt na određenje ostalih pojmova koji su relevantni za ovaj rad.

Od iznimne je važnosti istaknuti kako prethodno navedene pojmove, upravo zbog njihove iznimno raširene uporabe te utjecaja istih na gotovo svakog pojedinca, bilo da se radi o djetetu ili odraslom čovjeku, ali i zbog činjenice kako su protekom vremena postavljane brojne definicije istih, nije moguće jednostavno pojmovno odrediti. Sukladno tomu, daljnjim će se tekstom navesti nekoliko najuopćenijih definicija spomenutih pojmova. Tako valja istaknuti kako je sam pojam „medij“ latinskog podrijetla, dakle navedeni pojam dolazi od latinske riječi *medius*, a što znači srednji. Unatoč tome što spomenuti pojam svoje ishodište nalazi u latinskom jeziku, smatra se kako je u pedagošku terminologiju hrvatskoga jezika, zapravo, preuzet iz engleske literature, odnosno iz engleske riječi *medium*, a što također znači sredina, srednji, sredstvo, element, odnosno medij. Nerijetko se pod spomenutim pojmom podrazumijeva određeno sredstvo prenošenja informacija, odnosno, komuniciranja. Tako se uglavnom pod pojmom medija podrazumijeva svako sredstvo posredstvom kojega se prenose poruke, vijesti, obavijesti i slično. Jednako tako, smatra se kako mediji oblikuju suvremeni svijet i usmjeravaju njegov razvoj koji karakterizira dinamičan razvoj različitih oblika medija, a koji, potom, utječu na sve aspekte života uključujući stavove društva, njihovo ponašanje i kulturu. Mediji su, pogotovo tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, postali dijelom svakodnevnog života pa se tako koriste u svim aspektima života, odnosno u obrazovanju, zabavi pa i u svakodnevnim oblicima komuniciranja. Uz prethodno navedeno, od iznimne je važnosti istaknuti činjenicu kako niti jedna generacija djece do sada nije bila u tolikom doticaju sa medijskom kulturom uslijed čega, medijima posvećuju više pažnje nego i jednoj drugoj aktivnosti.

Jasno je kako se sam pojam multimedija odnosi na jako popularnu i, istovremeno, višeznačnu riječ što dovodi do toga da se ista različito shvaća i interpretira u različitim kontekstima. U cilju boljšeg razumijevanja samoga pojma potrebno je reći kako spomenuta riječ svoj korijen također nalazi u latinskom jeziku, a izvedena je iz dviju riječi, odnosno „multi“ i „medij“. „Multi“ je, dakle, prefiks koji potječe od latinske riječi *multus* što znači mnogi. Oko te riječi nema toliko dilema do kojih dolazi pri razmatranju drugog dijela

složenice odnosno riječi medij. Potrebno je istaknuti kako se radi o riječi koja ima više objašnjenja, koja su, ukoliko se bolje razmotre, zapravo, slična pa se tako pod tim pojmom podrazumijeva sljedeće:

- sredina u kojoj se što nalazi i način na koji se što iskazuje;
- sredstvo i način iskazivanja čega;
- sredstvo komunikacije te
- suvremeno sredstvo za prenošenje informacija (Anić, 2003:738).

Od iznimne je važnosti spomenuti pojam sagledati iz dvije perspektive, odnosno kao sredstvo koje sadrži informacije te kao sredstvo koje ima značajnu ulogu pri prenošenju informacija. Sukladno prethodno navedenome može se zaključiti kako medij predstavlja svako sredstvo komuniciranja preko koga se može prenositi poruka, informacija od komunikatora do recipijenta. Drugim riječima, medijem se smatra svako sredstvo koje osigurava da se njegovim posredstvom prenose poruke kroz prostor i vrijeme od izvora do primatelja (Srđić i sur., 1979:58).

Uz prethodno spomenuto pojmovno određenje potrebno je istaknuti kako se radi o riječi koja ima sličnu uporabu u različitim jezicima, a u kontekstu problematike ovoga rada navedeni je pojam potrebno razmatrati sa didaktičkog stajališta, sukladno čemu valja navesti kako se u tom smislu pod pojmom medija podrazumijevaju sva sredstva koja preuzimaju posredničku ulogu između čovjeka i informacije. Tako se može zaključiti kako upravo mediji, kroz njihovu uporabu u nastavi, posreduju između učenika i informacija. Oni, kao takvi nose ulogu nastavnog sredstva, kada su nositelji, odnosno nastavnog pomagala, kada su prenositelji informacija. Iako, kako je prethodno navedeno, mediji, općenito, prenose informacije, a u nastavi se koriste kao poticaj razvojnih promjena kod učenika (Rončević,2011:48). Poznato je kako uz nastavne medije postoje i masovni mediji, pri čemu se, nipošto, ne treba veća pažnja posvećivati prvima jer drugi, nerijetko, omogućuju postizanje čak i većih nastavnih učinaka te pomažu pri organiziranju prikladnijeg nastavnog procesa koji rezultira boljom motivacijom u odnosu na one medije koji se temelje na čistim pedagoškim načelima.

Multimedije je moguće pojmovno odrediti i kao istodobni prikaz nekog sadržaja u više oblika, ponajprije u riječi i slici, odnosno u verbalnom i slikovnom obliku. Pod pojmom multimedija podrazumijeva se, dakle, integracija više medija u jednu cjelinu pa se tako može najjednostavnije reći kako multimediji mogu sadržavati crtež ili fotografiju, tekst, glazbu, filmsku umjetnost, simulaciju, 3D modele te govor. Ukoliko se pojam razmatra u užem smislu potrebno je istaknuti kako se koristi pri označavanju sredstava

kojima se prenosi poruka, format prikaza poruke i osjetila kojima se primatelj koristi za primanje poruke. Činjenica je kako je prikaz određenih informacija ili sadržaja moguće obogatiti i utjecati na njegovu razumljivost pa se danas brojni udžbenici izrađuju kao multimedijски. Na taj se način korisniku omogućuje određeni oblik interakcije sa samim sadržajem zbog čega je isti jedinstven. Ukoliko se razmotre multimediji u didaktičkom kontekstu može se reći da isti predstavljaju obrazovni materijal koji nužno mora iskoristiti mogućnost multimedije kroz optimalnu upotrebu multimedijalnih elemenata, pri čemu je potrebno naglasiti kako se pod pojmom multimedijalnih elemenata podrazumijevaju razni oblici monomedijских zapisa. Drugim riječima, može se reći kako se multimedijalnost odnosi na više medija koji djeluju kao cjelina i imaju istu namjenu, odnosno, o uporabi raznih medija i multimedija u procesu učenja.

Uz pojam medija i multimedija nužno se kratko osvrnuti i na pojam nastavne tehnologije. Tako valja reći kako se radi o pojmu koji se koristi u mnogim svjetskim jezicima i u svakome od njih ima svoje izvedenice pa ni hrvatski jezik nije iznimka. Sukladno prethodno navedenome valja reći kako se izvedenice toga pojma u hrvatskom jeziku odnose na pojmove: tehnologija nastave, obrazovna tehnologija, tehnologija nastavnog rada, tehnologija suvremene nastave i slično. Tako su mediji i multimediji dio tehnologije nastave, a u nastavi se tehnologijom smatra sveobuhvatnost aktivnosti kojima se utječe na prethodno spominjane razvojne promjene učenika.

Ovdje je od iznimne važnosti istaknuti i didaktiku medija kao posebnu granu didaktike kojom se proučavaju uloga i uporaba medija u nastavi, a temeljna zadaća iste se odnosi na pojmovna određenja i klasificiranje nastavnih medija uz njihovo didaktičko oblikovanje kao i kriterija za njihov odabir. Uz prethodno navedeno, može se reći, kako se upravo pojava interneta i prijenosnih smatra najrevolucionarnijim komunikacijskim pronalaskom s kraja dvadesetog stoljeća, a kao posljedica navedenoga razvile su se hipermedijske obrazovne tehnologije. U cilju boljeg razumijevanja potrebno je pojmovno odrediti i riječ hipermedij. Spomenuta riječ dolazi od grčke riječi *hyper*, što znači iznad, a ukoliko se koristi u složenicama tada, dakle, označuje povišenje u odnosu na normalnu razinu određenog pojma.

Zaključno se može istaknuti kako nastavna sredstva, kao izvori znanja, predstavljaju didaktički oblikovanu izvornu stvarnost, dok mediji i multimediji predstavljaju nastavna sredstva i pomagala u procesu poučavanja i učenja.

5. MULTIMEDIJI U NASTAVI

Kroz daljnja će se poglavlja detaljnije obraditi korištenje multimedija u nastavi. Tako prvenstveno valja navesti činjenicu kako, ukoliko se navedeno razmatra sa povijesnog stajališta, istraživanja vezana uz spomenuto područje započinju relativno rano, odnosno već pojavom prvog tiskarskog stroja, a potom i prvih knjiga kojima je, zapravo, omogućeno masovnije školovanje, a evidentno je kako takav didaktički sustav i danas dominira u obrazovanju. Uz navedeno prva istraživanja ovoga područja uslijedila su zajedno sa pojavom kombiniranog pisanog teksta i slikovnog prikaza u knjigama. Multimedijski prikaz omogućuje znatno bolje razumijevanje i shvaćanje upravo iz razloga što se isti sadržaj prikazuje na više načina te na taj način dobiva veću edukacijsku vrijednost, a navedeno, uglavnom, rezultira uspješnijim i boljim usvajanjem materije pa se često govori o multimedijskom učenju kojemu posve novu dimenziju daje razvoj informacijskih tehnologija, računala i interneta (Mateljan i sur., 2009:38).

Obzirom na činjenicu kako je nastupilo vrijeme značajne informatizacije društva, od svih se institucija, pa tako i od škola, očekuje da prihvate te promjene. Jasno je kako bi obrazovni sustav trebao biti prilagodljiv, a danas se sve više naglašava potreba za obrazovanjem zasnovanom na metodama koje koriste informacijske i komunikacijske tehnologije, pri čemu valja istaknuti činjenicu kako je obrazovanje, zapravo, nezamislivo bez informatičkih medija kao sredstava i instrumenata poučavanja i učenja te kao predmeta analize i intenzivnog razmišljanja u didaktičkom i odgojnom smislu.

Temeljni cilj poučavanja, neovisno o tomu radilo se o klasičnom tipu u kojemu je učitelj temeljni nositelj informacija ili, pak, multimedijskog poučavanja, da učenici razumiju i upamte određenu građu. Upravo se zbog toga teži oblikovanju, a potom i usvajanju, kvalitetnih multimedijskih sadržaja koji bi poticali aktivne kognitivne procese te rezultirali smislenim učenjem kroz kreativno rješavanje problema.

Ovdje se potrebno kratko osvrnuti i na pedagoški pristup medijima čiju se važnost, nipošto, ne smije zanemariti. Tehničko-tehnološki napredak ima svoj odraz i u obrazovanju uslijed čega mediji zauzimaju značajno mjesto kako u predškolskim institucijama, tako i u školama. Jednako tako je važna i medijska pedagogija, koja predstavlja relativno mladu znanstvenu disciplinu, odnosno multidisciplinarnu znanost koju čine sociologija, pedagogija, obrazovanje, komunikologija i psihologija, a čija se temeljna zadaća temelji na razmatranju načina integracije novih medija u nastavu i poticanja multimedijalnog učenja

među učenicima. (Tolić i sur., 2016:127). Smatra se kako je ova znanstvena grana nastala kao rezultat razvoja odgojnih znanosti te kao reakcija na pedagoške posljedice naglog razvoja novih medija i obrazovnih tehnologija (Tolić, 2009:97).

U dvadesetom stoljeću dolazi do velike informacijske revolucije koja ulazi u sve pore društva i svakodnevnog života. Brzi napredak tehnologije donosi promjene koje su uvelike vidljive i u samom području obrazovanja, a uslijed čega nastavni proces podliježe digitalizaciji koja učiteljima omogućava zanimljivije i uzbudljivije prenošenje znanja učenicima. Upravo zbog digitalizacije i tehnologije nastava postaje dinamična i zanimljivija budući se izbjegava monotonost nastave u kojoj se koristi samo udžbenik. Dakle, može se reći kako upotreba novih tehnologija rezultira boljim usvajanjem znanja i kritičkog načina razmišljanja (Dogana,2010:298). Jasno je kako se tekstem ili knjigom može edukativno djelovati isključivo na pismene osobe, a navedeno nije dovoljno za uspješno i kvalitetno obrazovanje jer nedostaje motivacija i zanimanje određeno područje, a što se u psihologiji i didaktici nerijetko naziva “mentalnom kondicijom”. Obzirom na činjenicu kako računala sve do unazad par godina nisu bila mobilna, dakle, postojale su zaista velike jedinice koje nije bilo moguće prenositi, isticale su se medijske prednosti knjiga u odnosu na njih.

Razmotri li se sve prethodno navedeno dolazi se do zaključka kako uporabu medija i multimedija, zapravo, uvjetuje situacijska dinamika u nastavi, a uz to, svaki učitelj nužno mora biti svjestan činjenice kako, unatoč propisanim didaktičkim kriterijima temeljem kojih se lakše mogu birati ili oblikovati medije u nastavi, nisu propisana strogo definirana pravila o uporabi konkretnih medija (Rončević, 2011:50). Obrazovanje pomoću modernih medija mnogo je kvalitetnije nego što su to klasične metode obrazovanja budući digitalizirane informacije lakše i brže djeluju na osjetila učenika kao pojedinca.

5.1. Istraživanja korištenja multimedija u nastavi na području Europe i svijeta

Pri razmatranju značajnih istraživanja multimedija u području obrazovanja u svijetu i Europi prvenstveno se navode ona provedena u Sjedinjenim Američkim Državama budući se radi o jednoj od najrazvijenijih svjetskih država, a koja je, zapravo, i začetnica istraživanja primjene medija u nastavi.

Ovdje se posebno ističu znanstvenici Lashley, Watson i McClusky, koji su svoja istraživanja temeljili na konceptualizaciji istraživačkih varijabli, a nakon čega se znanstvenici više posvećuju komparativno-evaluacijskim istraživanjima (Rončević,2011:17), koja su značajna zbog didaktičkih vrijednosti pojave novih audiovizualnih medija koja imaju višestruke koristi u poučavanju. Važno je istaknuti kako su predstavnici vojnih institucija u vremenskom razdoblju od početka prvog do završetka Drugog svjetskog rata značajno pridonijeli samom istraživanju nastavnih medija, a poglavito u području učinkovitosti filma, tu je važno navesti i sredinu pedesetih godina kada je nastupio procvat školske televizije koja je smatrana iznimno značajnom promjenom u odnosu na dosadašnju frontalnu nastavu. Jednako tako, važno je istaknuti kako se provođenjem komparativno-evaluacijskih istraživanja, zapravo, potiču značajke tržišta pa svaki novi medij baca u sjenu onaj postojeći, s obzirom na mogućnosti uporabe koje pruža, a upravo se na taj način postiže osuvremenjivanje nastave.

Činjenica je kako su znanstvenici, u povijesnom pregledu dosadašnjih istraživanja medija, rijetko istraživali elemente izvan nastave koji utječu na učinak medija u nastavi. Danas, zahvaljujući razvoju novih tehnologija, a posebno interneta, dolazi do toga da su znanstvenici širom svijeta povezani te, nerijetko, na istim istraživanjima rade znanstvenici iz različitih zemalja (Rončević, 2011:18).

Kada je riječ o značajnim istraživanjima multimedija u području obrazovanja u Europi važno je navesti su najznačajnija istraživanja na ovom području provedena u razdoblju sedamdesetih godina prošlog stoljeća, poglavito na području Engleske, Francuske, Njemačke te skandinavskih zemalja. Najpoznatija su, zapravo, istraživanja njemačkih znanstvenika Dohmena, Petersa, Dichanza, Flechsiga, Zifreunda, Rademackera, Gluecka, Schwittmanna, Heidta, Herdtkorna, Ambrustera, Boeckmanna, Krona te Faulsticha. Upravo posljednje navedeni piše o razvoju medijske znanosti, odnosno o

samim multimedijima, dok se Kron bazira na sistematizaciji istih u kontekstu medijske pedagogije, didaktike medija, medijskog odgoja i medija u nastavi, pri čemu ističe višestruki značaj prethodno navedenoga (Rončević, 2011:30).

Značajna istraživanja ove problematike na području Republike Hrvatske uslijedila su mnogo kasnije, ali valja istaknuti činjenicu kako su posljednjih godina sve češća, a posebno je važno istaknuti Švajcera, Lavrnju, Matijevića, Bezića i Šoljana kao znanstvenike koji su na ovome području dali značajan doprinos istraživanju uporabe medija u nastavi (Rončević, 2011:40).

5.2. Korištenje medija i multimedija u nastavi

Od iznimne je važnosti istaknuti činjenicu kako upravo odabir te sama uporaba medija i multimedija u nastavi predstavljaju relativno novije problemsko područje istraživanja u didaktici medija. Sam se pojam medija sustavno počinje proučavati od druge polovine dvadesetog stoljeća, dok se proučavanju problematike multimedija pristupa tek nakon pojave računala, konkretnije, od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća.

Nebrojene nove tehnologije, a samim time i mediji te multimediji postaju sastavnim dijelom gotovo svih ljudskih djelatnosti pa ne začuđuje činjenica kako do njihove uporabe dolazi i u području odgoja i obrazovanja već od najranije dobi. Nove tehnologije postaju sastavnim i neizostavnim dijelom mnogih ljudskih djelatnosti te se tako koriste od predškolskih do visokoškolskih ustanova. Unatoč činjenici kako promjene u školstvu nerijetko kaskaju za tehničko-tehnološkim napretkom, ne može se poreći činjenica kako se nastavni proces osuvremenjuje i mijenja pa se tako danas, nerijetko, provode nastavni programi uz gotovo nužnu uporabu, kako medija, tako i multimedija. Činjenica je kako nije dovoljno samo uložiti sredstva u nabavu suvremenih pomagala budući navedeno ne jamči njihovu funkcionalnu uporabu u nastavi pa je od iznimne važnosti raditi na kvalitetnom oblikovanju nastavnih strategija kojima bi se omogućilo poticanje razvoja učenika. Jednako tako, svaka se nova generacija razlikuje od prethodne, a može se samo zamisliti koliko je različit način života i djelovanja današnjih generacija i generacija naših roditelja, a u tom kontekstu nije niti potrebno spominjati ranije generacije jer su se i unutar ove dvije dogodile zaista značajne promjene na ovome području. Današnji su učenici, već od

najranije dobi izrazito vješt u uporabi računala, mobilnih telefona i drugih multimedija pa ne začuđuje činjenica kako upravo iz toga razloga njihove potrebe nadilaze razinu tradicionalne nastave koja se, zapravo, temelji na mehaničkom usvajanju informacija (Rončević, 2011:9).

Protekom godina razvilo se nekoliko teorija koje se baziraju na razmatranju značaja i važnosti same uporabe multimedija u nastavi. Sukladno prethodno navedenom, važno je istaknuti konstruktivizam i teorijske kognitivne pristupe koje odlikuje izniman značaj upravo zbog činjenice da proučavaju razvojne promjene kod učenika do kojih dolazi uslijed uporabe medija i multimedija u radu.

Činjenica je kako se temeljne promjene do kojih je došlo odnose na sam način izvođenja nastave. Dakle, poznato je kako je ranije postojala isključiva ili gotovo isključiva verbalna komunikacija koja se pri uvođenju multimedija u nastavu, zapravo, stavlja u drugi plan, dok se, istovremeno, uporabom raznih multimedija u provođenju nastave, omogućuju različite vrste komunikacija koje su iznimno značajne jer potiču razna osjetila učenika. Kao primjer može se navesti kako učenici audiovizualnim predstavljanjem informacija dobivaju jasnije i potpunije spoznaje, kako o vanjskom svijetu, tako i o njima samima pa se na taj način postižu znatno bolji rezultati s manje utrošene energije (Rončević, 2011:10). Iznimno je važno naglasiti kako se uvođenjem i primjenom multimedija koji, nedvojbeno, predstavljaju dio suvremene nastavne tehnologije, ne podcjenjuju tradicionalni nastavni pristupi, nego oni iste samo obogaćuju. Na taj način se ne zanemaruje vrijednost i položaj samoga učitelja budući on ostaje voditeljem nastave te se njegova zadaća i dalje odnosi na poticanje učenika osmišljavanjem kvalitetnih nastavnih strategija kojima se stvaraju adekvatni uvjeti za razvoj svih dječjih sposobnosti i na sustavno vrednovanje učinjenog. Naravno, od iznimne je važnosti biti svjestan činjenice kako neće svaki učitelj koristiti medije u nastavi u jednakoj mjeri ili, pak, na isti način, upravo iz razloga što navedeno ovisi o brojnim kriterijima, a posebno o edukativnoj politici i razini didaktičko metodičke kompetencije samoga učitelja. Mnogi učitelji, a poglavito starije generacije učitelja, smatraju kako im je, zapravo, nametnut tip drugačije edukacije do koje je došlo uslijed razvoja filma, televizije i računala. Upravo iz toga razloga potrebno je provoditi sustavne edukacije učitelja, a pogotovo onih starijih, kako bi na kvalitetne i učinkovite načine koristili medije i multimedije u nastavi. Važno je naglasiti kako se pri uporabi medija i multimedija u nastavi ne misli samo na kategoriju visoko tehnološki razvijenih multimedija nego i na one kojima se pružaju vrijedne informacije raznih osjetilnih područja pa na taj način i običan predmet iz prirode može biti medijem pa se, zahvaljujući

njemu, učenicima omogućen intenzivniji doživljaj od samih izgovorenih riječi te su, u skladu s tim, bogatije i same spoznaje učenika. (Rončević, 2011:11)

U suvremenoj nastavi neprestano se traže bolji i kvalitetniji načini poučavanja i učenja, a koji bi rezultirali najvećom mogućom učinkovitosti nastave. Jednako tako, potrebno je posebno istaknuti kako multimediji, u današnje vrijeme, predstavljaju nezaobilazan dio svakodnevice svakog učenika. Upravo iz toga razloga suvremena znanstvena i tehnološka saznanja s područja multimedijske didaktike neprestano teže unaprjeđenju nastavnih procesa na način da se ostvari multimedijaska nastava koja je usmjerena kako na učenika, tako i na učeničke aktivnosti (Eret, 2017:232). Tako se, poglavito u razrednoj nastavi počinje formirati poseban oblik nastavnih procesa u kojima učenici, uz učitelja, na određen način sudjeluju u kreiranju samoga nastavnog procesa. Upravo tehnološka ostvarenja današnjeg vremena nude mnoge i raznolike mogućnosti implementacije multimedija u nastavni proces, pri čemu je posebna važnost elektroničkih i internetom podržanih medija u svrhu prikaza nastavnih sadržaja. Činjenica je kako je, kada se govori o multimedijskoj nastavi, zapravo pozornost usmjerena na pojmove multimedije i multimedijalnosti u kontekstu osuvremenjivanja i unapređenja same nastave, pri čemu se pod kontekstom multimedijalnosti ne misli samo na navedeni pojam u užem smislu nego i na provođenje nastave putem više različitih nastavnih metoda, pristupa i strategija. Od iznimne je važnosti biti svjestan činjenice kako samo uvođenje multimedija nije dovoljno da bi takva nastava bila uspješna, potrebno je sustavno raditi i proučavati provedene prakse, bilježiti povratne informacije do kojih se došlo prethodno provedenim nastavnim procesima na taj način te, potom, ponavljati uspješne, a ispravljati one metode, postupke i strategije koje nisu rezultirale zadovoljavajućim učincima.

Temeljna se struktura multimedija sastoji od dvaju ili više različitih medija, a kada je riječ o njihovoj uporabi u nastavi prvenstveno je potrebno biti svjestan edukativne uloge istih budući njihova uporaba omogućuje poticanje razvojnih promjena učenika. Uz prethodno navedeno potrebno je istaknuti činjenicu kako je pojava multimedijskih računala, donekle, utjecala na promjenu shvaćanja samog pojma multimedija pa se nakon njihove pojave učestalo proučava fenomen učenja pomoću računalnih verbalno slikovnih izvora radi analogije procesa učenja, a navedeno se naziva dvojno kanalnim učenjem (Rončević, 2011:45). Jednako tako, od iznimne je važnosti istaknuti činjenicu kako se nipošto ne smije zanemariti kvalitetno i sustavno osposobljavanje učitelja za učinkovitu uporabu multimedija budući je navedeno iznimno važno za njihovo napredovanje, a što, potom, rezultira povećanjem kvalitete njihova nastavnog strateškog djelovanja. Upravo

multimedijalnost u nastavi omogućuje brojne mogućnosti kombiniranja različitih medija i multimedija u nastavnom radu, sukcesivno i simultano, na temelju postojećih potreba djelovanja u smjeru razvojnih postignuća učenika.

Može se zaključiti kako je danas korištenje medija vezano za koncepciju nastave pa će se u nastavi orijentiranoj na program mediji uglavnom služiti učitelju za izlaganje sadržaja dok će u nastavi orijentiranoj na učenika mediji omogućiti raznovrsniju i zanimljiviju aktivnost učenika.

5.3. Podjela medija i multimedija u nastavi

Kako je već u prethodnim dijelovima teksta navedeno, mediji u nastavi predstavljaju svojevrsne nositelje, odnosno prenositelje informacija. Činjenica je kako postoje brojne podjele medija u nastavi.

Kroz povijest se učitelja smatralo jedinim izvorom informacija u nastavi pa ga se, u skladu s tim, nerijetko, nazivalo profesionalnim medijem. Kako su godine prolazile dolazilo je do postupne modernizacije koja je korak po korak rezultirala obogaćivanjem spektra izvora na različita nastavna sredstva i pomagala, a samim time i na učenička iskustva. Nagli razvoj tehnike i tehnologije donio je najviše promjena i u nastavi pa se tako uvode različiti mediji. Činjenica je kako danas postoji gotovo bezbroj načina izražavanja učenika putem medija, a, jednako tako, i načina stjecanja znanja i razumijevanja svijeta putem informacija koje mediji sadrže i prenose. Od iznimne je važnosti naglasiti kako se mediji nalaze u okruženju svakog pojedinca i to u različitim oblicima, no, činjenica je kako isti svoju didaktičku ulogu mogu ispuniti tek ukoliko informacije koje posjeduju i prosljeđuju služe za učenje i poučavanje učenika čime se, kako je i prethodno navedeno, utječe na njihove razvojne promjene, dakle tek se u tome kontekstu može govoriti o medijima u nastavi (Rončević, 2011:60).

Kada je riječ o kategorizaciji medija u nastavi posebno je važno istaknuti onu kojom se teži isticanju samoga značaja uporabe onih medija kojima su zastupljena sva osjetilna područja jer se na taj način potiču bogatije senzorne integracije koje, nedvojbeno, pospješuju sam proces učenja. Činjenica je kako medije svakog osjetilnog područja čine razni predmeti, objekti, materijali, strojevi, naprave, životinje, biljke i ljudi. U skladu s

prethodno navedenim daljnjim se tekstom prikazuje klasifikacija medija u nastavi sukladno kojoj se razlikuju:

- auditivni;
- vizualni;
- kinestetski;
- taktilni;
- olfaktivni te
- gustativni mediji (Rončević, 2011:61).

Činjenica je kako određeni mediji mogu davati i informacije raznih osjetilnih područja, a kvalitetno se učenje temelji na smislenom i umjerenom kombiniranju svih vrsta medija s težnjom stvaranja bogatog poticajnog okruženja u kojemu i učenici mogu birati medije u nastavnim aktivnostima.

Uz prethodno navedenu klasifikaciju potrebno je istaknuti i podjelu medija s obzirom na raznovrsnost i brojnost medija pa se tako isti mogu dijeliti s obzirom na:

- podrijetlo nastavnih sredstava;
- stupanj didaktičke prerade;
- karakter rada u nastavi;
- mjesto;
- način percipiranja te
- funkciju spoznavanja (Rončević, 2011:63).

Evidentno je, da kako postoje različita pojmovna određenja medija i multimedija od strane različitih autora, tako postoje i različite podjele medija, a koje su uglavnom istražene obzirom na vrstu osjetila. Važno je istaknuti kako se temeljni cilj uporabe medija u nastavi nipošto ne smije odnositi na što veći postotak njihove zastupljenosti nego se potrebno bazirati na njihovu raznovrsnost, primjerenost i učinkovitost uporabe, čime se izravno djeluje na učenička iskustva, zbog čega se prva navedena podjela smatra mnogo preciznijom.

Kako je već prethodno u tekstu navedeno, multimediji su sastavljeni iz medija pa se tako, isti dijele na:

- personalne i
- ne personalne, pri čemu ne personalni mogu biti:
 - tehnički i
 - ne tehnički (Rončević, 2011:67).

Važno je naglasiti kako multimedije čini bilo koja sinteza medija, jednog, dvaju ili više osjetilnih područja, a koji imaju funkciju nositelja informacija i služe u edukativne svrhe, neovisno o tome o kakvoj se sintezi medija radi.

Multimedije u nastavi moguće je koristiti na više načina, u skladu s čim se može istaknuti refleksivno i produktivno korištenje istih, pri čemu se na prvi način učenike potiče na razmišljanje o sadržaju i porukama, dok se produktivnim načinom učenicima omogućuje samostalno stvaranje. Jasno je kako danas postoji mnoštvo multimedija, a i dalje se može reći kako su film, televizija i računala među najzastupljenijim te se uočavanjem i korištenjem njihovih prednosti postupno istiskuju zastarjeli mediji u nastavi (Rončević, 2011:70). Pri uporabi, kako medija, tako i multimedija u nastavi, potrebno je obratiti posebnu pažnju na oblik prijenosa informacija u didaktičko-metodološkom smislu. Drugim riječima, učitelj je zadužen za to da odabere one multimedije uz pomoć kojih će se učenicima omogućiti najkvalitetnije razumijevanje i usvajanje informacija. Tako se može reći kako multimediji, zapravo, predstavljaju svojevrsno sredstvo koje služi kao posrednik između tri strane kada se nastavne aktivnosti izvode u učionicama, odnosno, učenika, učitelja i informacije. U takvim slučajevima dolazi do prijenosa didaktičkih funkcija s personalnih na ne personalne multimedije i medije (Rončević, 2011:71). Sve prethodno navedeno ima za cilj olakšati rad pri samom procesu učenja. Tako sam spomenuti prijenos može biti:

- djelomičan, kada se objektivizira dio nastavne aktivnosti, odnosno
- potpun kada obuhvaća cjelokupnu nastavnu aktivnost (Rončević, 2011:71).

Multimedijama se izravno utječe na kvalitetu učenja, a samom se njihovom strukturom potiču senzorne integracije.

Proces učenja biti će učinkovitiji kada se učenike uključi u rješavanje njima poznatih i naizgled jednostavnih zadataka, pri čemu se kao primjer mogu navesti zadaci povezani sa životom, odnosno, kada spoznaje koje učenik već ima postanu temeljem za nove koje se demonstriraju i učine dostupnim učenicima te kada su oni, na taj način, sposobni gotovo samostalno primjenjivati i integrirati u vlastiti svijet novostečeno znanje. Upravo u prethodno navedenom suvremeni mediji imaju iznimnu ulogu (Tolić i sur., 2016:127) pa predstavljaju važan dodatak svakodnevnom postizanju određenih ciljeva kroz učenje i poučavanje i samim time postaju jako važnim dijelom obrazovanja u školama, pri čemu se ne smije zanemariti činjenica kako su jednako tako važni i za napredak samog pojedinca.

Sukladno svemu prethodno navedenome može se reći kako su multimediji, zapravo, oblikovani na način posjedovanja didaktičkih funkcija, a za koje je ranije bio zadužen isključivo učitelj, a riječ je o funkcijama kao što su: motivacija, posjedovanje informacija, upute za rad te davanje povratnih informacija.

5.4. Temeljna obilježja multimedija u nastavi

Pri razmatranju uporabe multimedija u nastavi potrebno se kratko osvrnuti na njihova temeljna obilježja, a najvažnija su:

- temeljeni na računalnoj tehnologiji;
- multikodnost;
- multimodalnost ili multisenzornost;
- komplementarnost;
- integrativnost;
- interaktivnost;
- refleksivnost;
- adaptibilnost;
- multifunkcionalnost te
- interkulturalnost (Rončević, 2011:80).

Prethodno navedena obilježja učiteljima pružaju nebrojene mogućnosti pri osmišljavanju i stvaranju nastavnih strategija te istovremeno uvelike olakšavaju nastavni rad jer multimedijske mogućnosti stvaraju kvalitetnije uvjete koji ranije nisu postojali u nastavi pa se, nerijetko, navodi kako multimediji, zapravo, predstavljaju značajnu prekretnicu u usavršavanju nastavne tehnologije (Rončević, 2011:82).

Senzorno pamćenje predstavlja prvu fazu u procesu učenja pa, iako ono ima najkraće vrijeme zadržavanja pristiglih informacija, koje u području vida iznosi oko pola sekunde, a u području sluha oko dvije sekunde, predstavlja svojevrsno zadržavanje uzbuđenosti osjetilnog organa koje omogućuje identifikaciju oblika predmeta i pojava. Navedeno znači kako je kod školskog, a time i multimedijskog učenja od posebnog značaja upravo senzorno pamćenje u području vida i sluha. Možda se čini kako je spomenuti period prekratak, no, isti je dovoljan da bi nastao proces prepoznavanja oblika. Jednako tako, slušno senzorno pamćenje omogućuje prepoznavanje i lokalizaciju zvukova i traje duže od prethodno navedenoga pa se u praksi nerijetko događa da posljednja riječ ostane

upamćena dulje nego ona koju pojedinac posljednju vidi. U području kratkotrajnog pamćenja dolazi do druge faze pamćenja, a koja se događa na kontroliranoj razini pri čemu dolazi do određenih reakcija. Tako, nakon registriranja, informacije ulaze u područje kratkotrajnog pamćenja pri čemu se događa proces njihova kodiranja i organiziranja te se temeljem toga oblikuju reakcije, a samo se kodiranje obavlja po složenosti od jednostavne perceptivne analize do vrlo složene semantičke konceptualizacije. Na taj način se:

- obavlja reduciranje količine informacija koju treba pohraniti i to samo na bitne i nebitne te
- olakšava buduće pronalaženje informacija tako što će se prikladno kodirati ta trajnu pohranu.

Uz prethodno navedeno, kratkotrajno pamćenje ima ograničeni kapacitet čiji je prosjek sedam elemenata, a spomenuti elementi se mogu odnositi na slova, brojeve, rečenice, slike i slično. Dobrom organizacijom multimedijskog sadržaja, njegovim organiziranjem, grupiranjem i prikladnim sažimanjem moguće je kapacitet kratkotrajnog pamćenja i povećati. Za razliku od kratkoročnog pamćenja, dugoročno predstavlja treću komponentu samoga procesa, odnosno zapamćivanje informacija. U dugoročnoj memoriji se nalazi sve ono što čini trajnu bazu znanja i iskustva (Mateljan i sur., 2009:40).

5.5. Načela uporabe multimedija u nastavi

Tehnološke promjene i nove informacijske tehnologije od učitelja, uz poznavanje građe koju izlaže, traže kreativnost, znanja i vještine oblikovanja nastave suvremenim računalnim multimedijalnim alatima. Sukladno prethodno navedenome potrebno je istaknuti kako je sve edukativne multimedijske sadržaje, a poglavito one koji se koriste u nastavi potrebno prilagoditi određenim pravilima, odnosno načelima kojima se potrebno rukovoditi pri uporabi istih budući se njima određuju smjernice njihove uporabe.

Načela uporabe multimedija u nastavi navode se dalje u tekstu, a potrebno je istaknuti kako je njihova podjela djelomično sukladna s primjenom nastavnih sredstava (Rončević, 2011:82). Načela su:

- odmjerenost;
- uzastopnost i postupnost;
- pravovremenost;

- potpunost uporabe;
- ekonomičnost i racionalnost;
- kombiniranost raznih medija u multimedijima te
- istinitost (Rončević, 2011:82).

Uz prethodno navedena, jednim od temeljnih načela multimedije smatra se činjenica kako se, općenito, bolje uči kroz tekst i sliku nego isključivo kroz tekst jer navedeno omogućuje bolje pamćenje i razumijevanje određene građe.

Kada je riječ o pravilima oblikovanja multimedijjskih sadržaja koji se koriste u nastavi od iznimne je važnosti istaknuti kako sama organizacija i etape multimedijjskih nastavnih jedinica uz didaktičko-metodičke uvjete moraju biti oblikovane i u skladu s brojnim načelima. Riječ je o načelima koja su primjenjiva u oblikovanju bilo kojeg multimedijjskog edukativnog sadržaja, a koja se odnose na prostornu i vremensku povezanost sadržaja, pri čemu je od iznimne važnosti istaknuti činjenicu kako je razumijevanje i pamćenje sadržaja znatno bolje ukoliko su prostorno bliže jedan drugomu pa ih, stoga, treba prikazivati simultano i sinkronizirano, odnosno slika i tekst se prostorno trebaju smjestiti što bliže kako bi se vremenski uskladila dinamika njihove prezentacije, a uz navedeno je sve animacije potrebno popratiti govorom, a što manje pisanim tekstom te posebnu pažnju obratiti na eliminaciju redundantnih sadržaja. Jednako tako, složenije animacije potrebno je segmentirati na manje i upravljive dijelove i postići koherentnost multimedijjskog sadržaja pri čemu je od iznimne važnosti uvažavati individualne razlike učenika (Mateljan i sur., 2009:43).

5.6. Didaktički kriteriji izbora multimedija u nastavi

Pri upotrebi medija i multimedija u nastavi potrebno je biti upoznat sa didaktičkim kriterijima izbora multimedija, odnosno sa temeljnim odrednicama sukladno kojima se analizira, odabire, rabi, oblikuje i evaluira određeni multimedij, a jednako tako, pomoću istih se procjenjuje njihova primjerenost i učinkovitost u nastavnim strategijama (Rončević, 2011:121). Sa određenim pravilima, odnosno načelima uporabe multimedija u nastavi upoznali smo se u prethodnom poglavlju. U ovome poglavlju dati će se detaljniji prikaz i kratak osvrt vezan uz kriterije izbora multimedija u nastavi.

Sukladno prethodno navedenome potrebno je istaknuti kako strukturne elemente procesa izbora medija čine:

- nastavni ciljevi;
- didaktičke mogućnosti medija;
- tehničke mogućnosti medija;
- psihofizička svojstva učenika;
- osposobljenost učitelja;
- stajališta učitelja;
- nastavni oblici učenja;
- nastavne metode te nastavni sadržaji (Rončević, 2011:121).

Uz prethodno navedeno potrebno je posebno istaknuti kako se didaktički značaj audiovizualnih medija očituje kroz razne funkcije kojima se potiču učenici kao što su opažanje, motivacija, individualizacija i reprodukcija. Važno je znati kako odabir samoga medija uvjetuju cilj i zadaci odgoja, priroda sadržaja učenja, psihofizičke značajke učenika, učenička iskustva, sposobnosti i stavovi nastavnika, ekonomski uvjeti te geografski položaj škole (Rončević, 2011:122).

Jednako tako, važno je istaknuti činjenicu kako didaktički kriteriji izbora multimedija ovise o elementima didaktičko-metodičkog polja. U skladu s prethodno navedenim potrebno je posebno voditi računa o tome da su nastavni ciljevi i sadržaji nužno usklađeni sa stupnjem intelektualne razvijenosti i interesima učenika, a opseg i stupanj težine nastavnih sadržaja, poučavanje te samo vrijeme poučavanja istima potrebno je prilagoditi mogućnostima prihvaćanja svakog učenika te individualnom napretku u učenju. Budući su prethodni kriteriji procjene multimedija usmjereni ka učeniku dolazi se do zaključka kako je upravo učenik temeljni regulator same procjene i izbora multimedija.

Važno je istaknuti kako ne postoji konačna klasifikacija kriterija za izbor i procjenu multimedija nego se isti sustavno nadopunjuju. Od učitelja se kao voditelja nastavnog procesa očekuje širina znanja i djelovanja u smjeru interdisciplinarnih pristupa, kako u izboru multimedija i drugih nastavnih sredstava i pomagala tako i u nastavnom strateškom djelovanju pa ovi kriteriji predstavljaju isključivo poticaj za daljnje promišljanje. S obzirom na složenost nastavnih aktivnosti, činjenica je kako nema pristupa koji bi odgovarao svim učenicima; ne postoji gotov recept koji vrijedi za sve učenike jednako. (Rončević, 2011:124).

Daljnijim se tekstom navode razne vrste didaktičkih kriterija pa se tako valja kratko osvrnuti na one usmjerene na:

- učenika;
- učitelja;
- multimedij;
- nastavne strategije te
- ostale čimbenike.

Kada je riječ o kriterijima koji su usmjereni na učenika, valja istaknuti kako je riječ o onima koji su sastavljeni temeljem određenih zahtjeva koji proizlaze iz dječjeg razvoja i mogućnosti njihova učenja, pri čemu je posebnu pažnju potrebno usmjeriti na primjerenost istih dobi i razvoju učenika. Važno je naglasiti kako se multimedijima može ostvariti motivacija učenika za učenje te se njihovom dinamikom razbija monotonija nastavnih aktivnosti, privlači pozornost te se učenici aktivnije uključuju u sam proces poučavanja i učenja. Nužno je odabrati razine doziranja informacija jer svaki učenik ima svoju razvojnu razinu. Multimediji imaju dublji značaj u učenju učenika sukladno njihovim stilovima učenja koje učitelj mora poznavati i sukladno njima odabrati multimedije koji im najviše odgovaraju. Uz sve prethodno navedeno potrebno je posebno istaknuti i kriterij aktiviteta učenika koji se odnosi na razinu njihove aktivnosti pri samoj uporabi multimedija od one da će pasivno promatrati učiteljeve uporabe multimedija ili drugog učenika do razine samostalne uporabe istih u kojoj će ostvariti svoju potpunu aktivnost kroz rješavanje problemskih zadataka multimedijske obrazovne podrške te dobivanja stalnih povratnih informacija o svom radu (Rončević, 2011:126). Na taj se način učenici multimedijima potiču na uključenost.

Kriteriji koji su usmjereni na učitelja odnose se, zapravo, na njegove kompetencije kojima se uvjetuje i sam izbor multimedija zbog čega učitelji moraju sustavno raditi na sebi kako bi bili otvoreni prema novim spoznajama, kreativni te na taj način budili volju, želju i radni elan i, samim time, mnogo lakše ostvarili ciljeve nastavnog rada i stvorili izbor za uporabu multimedija u nastavi. Činjenica je kako se na osobne kompetencije nadovezuju profesionalne, a kojima su obuhvaćene njegove spoznaje i stavovi o multimedijima te njegova stručnost pri uporabi istih u nastavnim strategijama, a važno je i kako se spomenuta stručnost iskazuje i učiteljevim profesionalnim djelovanjem koje uključuje njegovu osposobljenost za didaktičko metodičku uporabu multimedija kao i vještinu rukovanja nastavnim sredstvima i pomagalicama. Glavna je uloga učitelja u nastavi vođenje aktivnosti, a učitelj i organizira uvjete za uporabu multimedija s tim da učenicima pruža mogućnost izbora onih koji im najviše pogoduju i uz koje najučinkovitije uče. Ovi

su kriteriji iznimno važni jer o učiteljevim odlukama, zapravo, najviše ovisi hoće li se i koji multimediji kada te s kojim ciljem rabiti u nastavi (Rončević, 2011:127).

Kriteriji usmjereni na multimedije odnose se na njihovo oblikovanje, strukturu, odabir, odnosno uporabnu vrijednost. Važno je istaknuti kako se temeljni kriteriji izbora multimedija u ovom kontekstu odnose na njegovu osjetilno-komunikacijsku te kvantitativnu i kvalitativnu strukturu te oblikovanost i tehničke mogućnosti same prezentacije istih (Rončević, 2011:129).

Kriteriji usmjereni na nastavne strategije složeni su od strukturnih elemenata didaktičko-metodičkog polja i dijele se na:

- didaktičku komunikaciju;
- sukladnost nastavnom cilju;
- etape učenja;
- nastavne sadržaje;
- prostorno materijalne uvjete;
- oblik posredovanja multimedijском prezentacijom te
- evaluaciju nastavnih strategija (Rončević, 2011:131).

Ostali čimbenici uglavnom se odnose na elemente koji nisu sastavnica didaktičko-metodičkog polja ali, neovisno o tome, mogu utjecati na odabir multimedija te se razlikuju organizacijski, ekonomski i geografski čimbenici.

Razmotre li se svi prethodno navedeni kriteriji dolazi se do zaključka kako je od iznimne važnosti pri pripremi multimedijalnih materijala za obrazovanje uvažavati zahtjeve za metodičko i didaktičko oblikovanje istih. Drugim riječima može se reći kako je važno iskoristiti prednosti svakog posebnog medija pri njihovu kombiniranju u svojevrsnu multimedijску prezentaciju, pri čemu može biti riječ o statičnom ili dinamičnom crtežu, tekstu, govoru, boji, filmskom ili fotografskom zapisu te drugim načinima prezentacije sadržaja učenja. Može se zaključiti kako osobna računala, multimedijски software na prijenosnim medijima i internet značajno obogaćuju odgojno-obrazovnu komunikaciju te, istovremeno, omogućuju značajnije promjene uloge i zadataka učitelja u suvremenim školama. Na taj način učitelju je pružena mogućnost da se više posveti kreativnijim poslovima kakvih u suptilnom nastavnom procesu ima mnogo (Matijević, 1998:4).

Može se reći kako se u školama ne treba učiti samo glavom, već i srcem i rukama, odnosno temeljna zadaća škole ne odnosi se na šturo zasipanje učenika informacijama nego i na vršenje utjecaja na cjelovit i mnogostran razvoj ličnosti, u kojem afektivni i motorički razvoj zauzimaju ravnopravno značajno mjesto s kognitivnim razvojem.

Od iznimne je važnosti biti svjestan činjenice kako se pri oblikovanju multimedija, zapravo, razlikuju dva temeljna pristupa, odnosno, tehnološki pristup, koji je usmjeren na uspješni prijenos multimedijske poruke uz što učinkovitije iskorištenje tehnologije te pristup usmjeren na recipijenta koji je usmjeren ka primatelju informacije pri samom oblikovanju multimedijske prezentacije (Mateljan i sur., 2009:39).

5.7. Organiziranje nastavne jedinice u multimedijском kontekstu

Za uspješno provođenje nastave uz pomoć suvremene tehnologije moguće je spomenuti pet bitnih odrednica, a to su:

- nastavnik;
- učenik;
- nastavni sadržaj;
- nastavna tehnika te
- prostor.

Kroz kvalitetno ispunjenje svih pet prethodno navedenih odrednica tvori se takozvani didaktički peterokut koji rezultira kvalitetnijim nastavnim radom, a što za posljedicu ima kvalitetnije obrazovanje učenika. Samu organizaciju nastavnih jedinica u multimedijском kontekstu moguće je kako tematski, tako i vremenski, promatrati kao određenu najmanju zaokruženu cjelinu koja se sastoji od nekoliko etapa nastavnog procesa, a o kojima će biti riječi u daljnjem tekstu.

Prvenstveno je potrebno istaknuti pripremanje, odnosno, uvođenje učenika u rad, a navedeno se odnosi na upoznavanje sa zadatkom. Smatra se kako je multimedijско učenje u velikoj mjeri kvalitetnije i učinkovitije ukoliko je isto utemeljeno i uključeno u istraživačko i problemsko okruženje. Jednako tako, važno je naglasiti kako rješavanje problema predstavlja najviši oblik učenja pa je, upravo iz toga razloga, učenike potrebno osposobiti za takav način stjecanja znanja. Navedeno je iznimno važno jer je potrebno postići da sami iznose mišljenja i stavove. Drugim riječima može se reći kako je potrebno osvježiti prethodno znanje relevantno s novim sadržajem koji je potrebno usvojiti. Ovdje je iznimno važno ukomponirati i sadržajnu pripremu učenika za rad pa je multimedijски sadržaj koji se prezentira u ovoj etapi potrebno oblikovati na način da istovremeno bude u

funkciji obnavljanja ranije stečenih znanja i iskustava i na stjecanje novih znanja. Zanimljiv je podatak kako prethodno spomenuto osvježavanje prethodnog znanja ima bolji učinak na učenike početnike u odnosu na one koji o određenoj temi znaju više, a isto se odnosi i na efekt multimedije (Mateljan i sur., 2009:41). Uz sve prethodno navedeno potrebno je spomenuti i etapu obrade novog sadržaja, a koja se odnosi na prezentiranje i usvajanje novih sadržaja koji se potom postepeno proširuju i produbljuju do konačnog zaokruživanja u smislenu logičku cjelinu. Ukoliko se navedene učenicima prezentiraju medijski, tada ih je potrebno oblikovati na način da objašnjavaju građu kroz relevantne praktične primjere kako bi se ostvarilo kvalitetnije učenje. Uz sve prethodno navedeno, od iznimne važnosti je i vježbanje, pri kojemu se od učenika očekuje samostalna primjena novostečenih znanja i vještina, s tim da je posebno važno voditi računa o učeničkim pogreškama pa je, u skladu s tim, potrebno osigurati određenu vrstu nadzora kako bi se obavljale potrebne korekcije. Nadalje slijedi ponavljanje kroz koje se građa, dakle, formalno ponavlja, a od iznimne je važnosti usvojene sadržaje što kraće ponoviti i kontinuirano izlagati, s naglaskom na najvažnije detalje (Mateljan i sur., 2009:43). Posljednja etapa nastavnog procesa odnosi se na provjeru i ocjenjivanje.

Može se zaključiti kako nastavni sadržaji koji se prezentiraju multimedijom imaju veće mogućnosti te daju veće šanse uspješnijem i boljem učenju. Nastavna građa koja se izlaže multimedijски omogućuje da se upamti mnogo više sadržaja.

5.8. Provođenje multimedijalne nastave s osvrtom na intermedijalnost

Kada se razmatra multimedijalna nastavna sredina potrebno je istaknuti kako je riječ o određenom multimedijalnom okruženju u kojemu se održava nastava, a koje je opremljeno medijima i multimedijima kako na unutarnjim, tako i na vanjskim prostorima. Danas je gotovo pravilo da svaka moderno uređena škola ima i moderno uređen i opremljen multimedijски centar s prostorima za individualni rad i rad manjih skupina učenika. Od iznimne je važnosti istaknuti činjenicu kako se pored nastave u učionici istu može provesti kako u unutrašnjim tako i u vanjskim prostorijama škole te izvanškolskim prostorima, a koji također predstavljaju razne multimedijalne sredine. Riječ je, dakle, o prirodnim objektima u neposrednom okruženju škole, gospodarskim objektima u zavičaju, ustanovama i slično (Rončević, 2011:98).

Može se zaključiti kako se temeljni cilj provođenja nastave u multimedijalnim nastavim sredinama odnosi na stvaranje nastavnog okruženja bogatog kako izvorima za učenje, tako i vanjske motivacije učenika radi uspješnosti u učenju.

Od iznimne je važnosti medije i multimedije u nastavi rabiti sukladno pravilima nastavne strategije pa se tako pod pojmom multimedijalnosti u nastavi, kako je već i prethodno u radu navedeno, podrazumijeva uporaba više medija i multimedija u procesu učenja, pri čemu učitelji imaju velike mogućnosti izbora i njihova kombiniranja kako bi se stvorili takozvani intermedijalni odnosi. Dakle, iz navedenoga proizlazi kako se intermedijalnošću, u užem smislu, označava interakcija različitih medija i multimedija u nastavi, dok se u širem smislu odnosi na interaktivne odnose raznih medija i multimedija čime se proučavaju odnosi svih medija koji su u sintezi navedenog multimedija (Rončević, 2011:92).

5.9. Pozitivni i negativni aspekti uporabe medija i multimedija u nastavi

Kao i kod svake promjene u bilo kojem procesu, tako se potrebno posebno osvrnuti na pozitivne i negativne aspekte uporabe multimedija u nastavi jer se njima utječe na samu kvalitetu učenja. Sukladno prethodno navedenim činjenicama može se zaključiti kako, ukoliko se poštuju didaktički kriteriji procjene multimedija isti postaju pozitivnim aspektima, pri čemu su prednosti multimedijskog učenja utemeljene na interdisciplinarnom sagledavanju. Riječ je o prednostima zahvaljujući kojima se omogućuje viši stupanj zanimljivosti i same dinamike učenja, trajnosti znanja ali i razvojne didaktičko-metodičke kompetencije učitelja. Jednako tako, određene psihološke prednosti nastaju upravo omogućavanjem učinkovitije motivacije učenika poticanjem audiovizualnih i drugih osjetilnih kanala. Budući se radi o korištenju multimedija u nastavi potrebno je istaknuti i pedagoške prednosti koje se temelje na novim oblicima osposobljavanja učenika za cjeloživotno obrazovanje kroz razne oblike individualnog i individualiziranog učenja, kao i gnoseološke prednosti, koje se očituju u različitim aspektima davanja informacija u odnosu na one koje su posredovane samo jednim osjetilnim kanalom. Uz prethodno navedene valja istaknuti i određene socijalne prednosti koje se očituju u lakšoj dostupnosti novih informacija velikom broju ljudi.

Za razliku od prethodno navedenoga, ukoliko se ne poštuju elementi didaktičkih kriterija isti rezultiraju negativnim aspektima uporabe multimedija u nastavi, do čega dolazi zbog nepoznavanja, odnosno nepoštivanja didaktičkih kriterija izbora multimedija u nastavi te navedeno rezultira neučinkovitošću nastave (Rončević, 2011:135). Činjenica je kako, ukoliko određeni multimedij nije primjeren psihofizičkom razvoju učenika tada niti ne udovoljava temeljnim kriterijima pa tako na primjer neprimjeren medij može biti ili prelak pa se učenici dosađuju ili pretežak pa učenici ne mogu razumjeti informacije koje im pruža, a ukoliko određeni multimedij nije razumljiv učenicima isti se ne smije rabiti u nastavne svrhe. Jednako tako, multimedijima se ne može postići željeni učinak niti ukoliko učenici nemaju potaknutu voljnu uključenost u učenje.

Iz svega prethodno navedenoga u ovom poglavlju može se zaključiti kako se poštivanjem elemenata didaktičkih kriterija omogućuje pravilna upotreba multimedija u nastavi, a time se i realizira cilj uporabe multimedija koji djeluje na razvojna postignuća i promjene učenika dok, suprotno, nepoštivanje elemenata didaktičkih kriterija stvara sputavajuće elemente kojima se ne postižu očekivana postignuća.

6. MULTIMEDIJALNE RADIONICE O HIGIJENI

Multimedijalne radionice su osmišljene kao radionice koje se mogu provoditi u nastavi za obradu, ponavljanje, integrirani dan ili u građanskom odgoju. Cilj radionica je nadograditi postojeću higijensku svijest učenika raznim praktičnim aktivnostima koju, kao temu, možemo provoditi od 1.-4. razreda osnovne škole. Učenici trebaju znati da održavanjem osobne higijene čuvaju svoje zdravlje.

CILJEVI TEMATSKOG DANA:

- Osvijestiti važnost higijene te
- istražiti i razumjeti načine svakodnevne brige za osobnu čistoću

Predmeti u integraciji: Priroda i društvo, Hrvatski jezik, Glazbena kultura, Matematika

ZADACI:

Obrazovni:

- navodi primjere redovitoga održavanja osobne povezujući s očuvanjem zdravlja
- brine se za očuvanje osobnoga zdravlja i okruženja u kojemu živi i boravi
- proširiti učenički rječnik novim pojmovima

Funkcionalni:

- razvijati sposobnost praktične primjene – svakodnevne brige za osobnu čistoću te pridržavanje uputa liječnika ili stomatologa tijekom liječenja;
- razvijati sposobnost prosuđivanja postupaka koji pomažu očuvanju osobne čistoće, zdravlja i sprečavanju širenja bolesti;
- razvijanje sposobnosti jasnoga izražavanja;
- razvijanje zanimanja za različite vrste izražavanja doživljaja te
- razvijanje sposobnosti promatranja i opisivanja

Odgojni:

- razvijati higijenske navike te odgovorno ponašanje i odnos prema osobnome zdravlju;
- poticati snošljivost i međusobno uvažavanje;
- poticati ugodno razredno ozračje te
- razvijati interes za istraživanje

6.1. Radionica „ Važnost higijene“

Radionica je održana 19. lipnja 2020. u područnoj školi „Vladimir Nazor“ u Gornjoj Bebrini. U njoj je sudjelovalo sedam učenika trećeg razreda. Radionica je započela dramskom improvizacijom „*Moje čisto jutro*“, gdje sam bez pozdrava i najave pokucala na vrata i odglumila monolog kako treba izgledati briga o sebi svako jutro (Slika 6.1.1.). Ušla sam u učionicu sa zamotanim ručnikom na glavi, otišla do umivaonika te se umila i oprala zube (Slika 6.1.2. i 6.1.3). Pogledala sam se u ogledalo i rekla: „*E takooo, još se moram obući i krećem u školu.*“ Zastala sam na tren i kao da nešto slušam: „*Ušice moje ne brinite se oprat ću i vas!*“ Izvadila sam iz košulje štapiće za uši i očistila ih (Slika 6.1.4). „*Karla, popravi košulju jer moraš biti uredna*“ Popravljam košulju (Slika 6.1.5). Napravila sam par koraka i osjetila da me nešto smeta na leđima: „*Što me sad to svrbi? Što se tu skrilo?*“ Vadim iz džepa češalj: „*Pa zar se svako jutro moram i počesljati? Uredu, počesljat ću se jer mi kosa uvijek mora biti čista.*“ (Slika 6.1.6). Pogledam u ruke i cipele: „*Barem su mi cipele i nokti čisti. Jesam li se sve napravila što je potrebno? Okupala sam se, oprala kosu da mi je čista i uredna, oprala zube, očistila uši , uredno se spremila. Spremna sam! Mama, boook ja idem u školu!*“ Odlazim iz učionice. Za vrijeme dramske improvizacije na učenicima se vidjelo da su zbunjeni i njihova pažnja bila je usmjerena na promatranje.

Slika 6.1.1. Ulazim u učionicu.

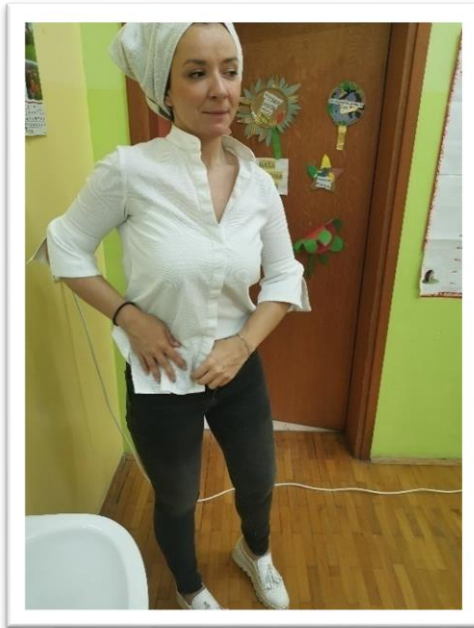
Slika 6.1.2. Perem lice

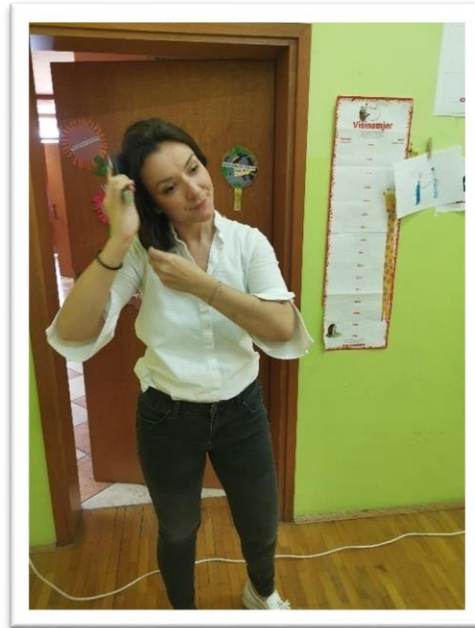
Slika 6.1.2. Perem zube

Slika 6.1.3. Čistim uši

Slika 6.1.4. Popravljam košulju

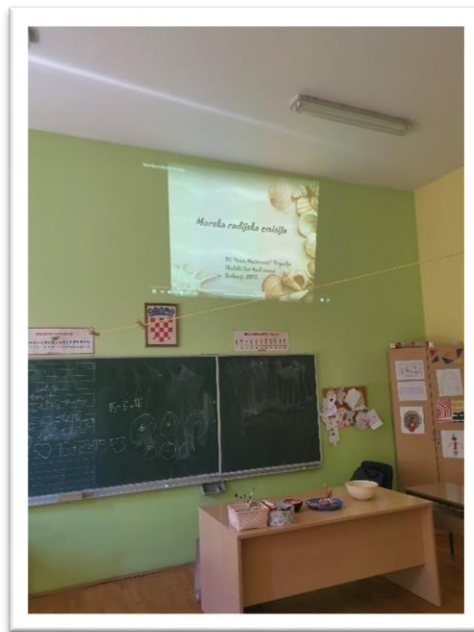
Slika 6.1.5. Češljam se

Nakon povratka u učionicu, razgovarala sam s učenicima o tome što su vidjeli. Pitala sam ih je li im poznato. Brinu li se oni o sebi svako jutro na jednak način. Navodila sam ih da sami zaključe da to nazivamo higijenskim navikama. Razgovarali smo o glumi i pitala sam ih vole li glumiti. Pantomimom ispred ploče učenici su izvodili radnje, a ostali učenici su pogađali (Slika 6.1.7.).

Slika 6.1.6. Učenica pantomimom izvodi radnju koju učenici pogađaju

Usljedila je aktivnost osmišljavanja radijske emisije. Prije nego sam im podijelila zadatke, poslušali smo *Morsku radijsku emisiju* (Slika 6.1.8) u kojoj učenica/ novinarka intervjuira učenike, roditelje i učitelje o odlasku učenika iz četvrtog razreda na more. Razgovarali smo što su čuli, koja je bila tema o čemu su razgovarali, tko je sve gostovao, koje sve dijelove sadrži radijska emisija da bi bila dobra. Učenici su pažljivim slušanjem zaključivali i znali odgovore na sva pitanja.

Slika 6.1.7. Učenici slušaju radijsku emisiju

(https://www.youtube.com/watch?v=eL_GBOJ27s8)

Podijelila sam učenike u dvije grupe. Jedna grupa je bila zbor koji je dobio već pripremljen tekst pjesme (Prilog 1.), a zadatak je bio da osmisle svoju melodiju uz pomoć glazbenih udaraljki i na kraju, u dogovoru s grupom koja je osmišljavala radijsku emisiju, otpjevaju i odsviraju (Slika 6.1.9) Druga grupa je imala zadatak osmisliti radijsku emisiju na temu „*Važnost higijene*“. Sudjelovala je jedna učenica kao voditeljica, druga kao liječnica i treća kao stomatolog (Slika 6.1.10 i 6.1.11). Pripremila sam im kratki opis što liječnik, a što stomatolog radi kako bi si pomogli u osmišljavanju razgovora. (Prilog 2.)

Slika 6.1.9. Učenici osmišljavaju melodiju

Slika 6.1.10. Učenici se pripremaju za radijsku emisiju

Slika 6.1.11. Učenice uvježbavaju svoju radijsku emisiju

Nakon što su se pripremili, uslijedila je izvedba u razredu. Učenike sam smjestila iza zastora da dobiju osjećaj kao da zaista snimaju svoju radijsku emisiju (Slika 6.1.12 i 6.1.13). Snimala sam ih na diktafon te smo ju poslije zajedno poslušali. Učenici su bili sretni i ponosni kada su ju čuli jer su se odlično pripremili.

Slika 6.1.8. Izvedba radijske emisije

Slika 6.9. Izvedba iza zastora

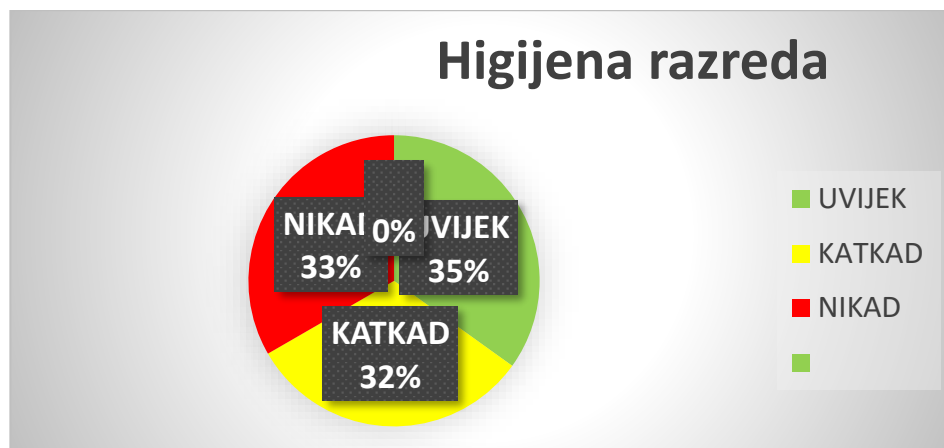
Pripremila sam im prezentaciju „*Koliko brinemo o osobnoj čistoći*“ (Prilog 3.) na kojoj su se nalazili pitanja o osobnoj čistoći prikazani u stupičastim dijagramima. Htjela sam na taj način s njima izračunati postotak njihove osobne higijene kao razred. Anketa se sastojala od devet tvrdnji na koje su učenici trebali izabrati odgovor „*uvijek, katkad ili nikad*“ te

podići ruku pod svakom tvrdnjom koja odgovara njihovom ponašanju. Svaki učenik je došao na ploču i izračunali smo pod svakom tvrdnjom koliko ih je podiglo ruku. Za svaki broj učenika u prezentaciji sam mijenjala podatke kako bismo dobili točan postotak. Učenici su bili veoma znatiželjni (Slika 6.1.14)

Slika 6.1.10. Anketa razreda o osobnoj čistoći

Rezultat razredne higijene (Slika 6.1.15)

Slika 6.1.15. Higijena razreda

Higijena razreda pokazuje da učenici nisu svjesni važnosti obavljanja higijene svakodnevno. Možemo se uvjeriti i u samom nastavnom danu kako učenici prije odmora, ukoliko učiteljica ne naglasi obavezno pranje ruku, ne bi oprali ruke.

Radionica je trajala dva školska sata i sastojala se od tri glavna dijela. Učenici su u razredu sjedili u svojim klupama, ali su klupe bile posložene u „u“. Svi učenici su aktivno sudjelovali u radionici, a podjela zadataka je jednaka. Mediji koji pospješuju proces učenja u ovoj radionici su bili:

- Dramskom improvizacija kao audiovizualni medij u uvodnoj aktivnosti
- Audiozapis kao auditivni medij za ponavljanje
- Učenici kao audiovizualni i kinestetski medij koji svojim proučavanjem materijala i glazbom stvaraju svoj rad
- Diktafon kao auditivni medij za sam produkt rada

6.2. Radionica „Volim sebe, čuvam sebe“

Radionica je održana 17. rujna 2020. u područnoj školi „Bogoslav Šulek“ u Vranovcima. U njoj je sudjelovalo šesnaest učenika četvrtog razreda.

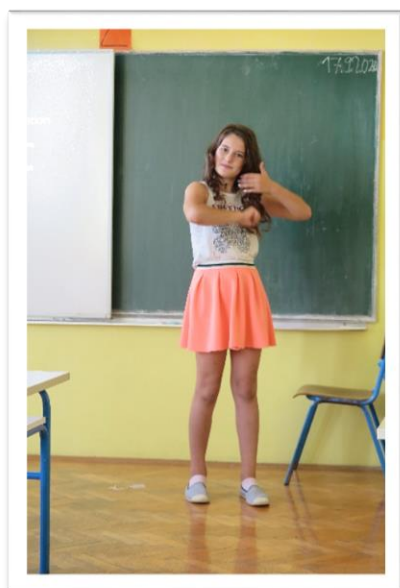
Kako bih učenike uvela u nastavni sat i navela ih da zaključe o kojoj temi ćemo danas razgovarati, pustila sam im zanimljiv video koji ih šokirao, a ujedno i zainteresirao. U videu se prikazuje najveće odlagalište elektroničkog otpada u Africi gdje dolazi elektronički otpad iz cijelog svijeta. To je najotrovnije mjesto na svijetu. Dolazi do trovanja, obolijevanja od raka i bolesti pluća. Higijena stanovništva ne postoji, ljudi žive okruženi otpadom. Odjeća im je neuredna i prljava, kupaju se na ulici u predviđenim kantama. Ovim videom potičemo učenike na razmišljanje o tome kako mi i ljudi oko nas žive (Slika 6.2.1.).

Slika 6.2.1. Učenici gledaju video

(https://www.youtube.com/watch?v=UllnmygnYvQ&feature=share&fbclid=IwAR1mExHU_bJMfiTY9lhZDUO1MbGcbuOH3O8UNZzXr8HPqA7-12PoOgPCIS8).

Nakon uvodnog videa uslijedila je aktivnost „Promatram i zapisujem“ u kojoj sam odabrala tri učenika koja će pantomimom odglumiti svakodnevne higijenske radnje koje su važne za zdravlje i osobnu čistoću (Slika 6.2.2. i 6.2.3.). Važno je da učenici, koji glume, ne vide koji je što odglumio.

Slika 6.2.2. Učenica pantomimom glumi češljanje kose

Slika 6.2.3. Učenik pantomimom glumi pranje zubi

Ostali učenici su na papir (Prilog 4.) zapisivali bilješke zapažanja koje higijenske radnje je učenik napravio, a koje nije (Slika 6.2.4.). Cilj radionice je da učenik kritički promatra scenu i kasnije u razgovoru zajedno kritički vrednuju i zaključuju.

Slika 6.2.4. Učenici zapisuju svoja zapažanja

Prethodnom aktivnosti ponovili smo sve važne higijenske navike te je uslijedila radionica izrade „Moj higijenski plakat“. Učenika sam podijelila u 4 grupe. Svaka grupa imala je zadatak osmisliti svoj plakat po važnim segmentima higijene na način da se međusobno fotografiraju uz pomoć mobitela ili fotoaparata. Za svaku grupu pripremila sam pomoćne higijenske predmete i stvari kako bi slika izgledala uvjerljivo.

- Prva grupa: Higijena ruku (pomoćni rekviziti: sapun, grickalica za nokte, škariće za nokte, balzam za ruke... (Slika 6.2.6.))
- Druga grupa: Higijena zubi i usne šupljine (pomoćni rekviziti: konac, pasta i četkica za zube, bijela kuta, zubna putovnica...(Slika 6.2.5.))
- Treća grupa: Higijena odjeće i obuće (pomoćni rekviziti: majice, hlače, čarape, glačalo, krpica...)
- Četvrta grupa: Higijena tijela (pomoćni rekviziti: sušilo za kosu, šampon za kosu, češalj, kućni ogrtač, ručnik...)

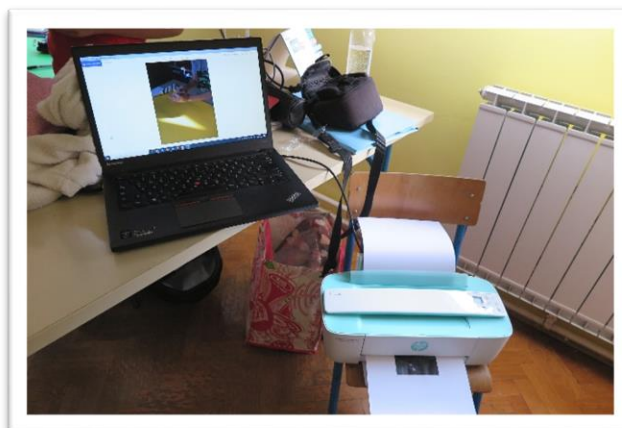

Slika 6.2.5. Učenice prikazuju pranje zubi

Slika 6.2.6. Učenice prikazuju pranje ruku

Nakon što je svaka grupa osmislila svoje fotografije, u razredu su ih učenici ispisivali na pisaču (Slika 6.2.7.) i lijepili na svoj plakat (Slika 6.2.8., 6.2.9. i 6.2.10.). Uz svaku fotografiju napisali su jasnu poruku te samostalno uredili plakat. Radionica je završila izlaganjem svake grupe pred ostalim razredom. Plakate smo zalijepili na zidove učionice.

Slika 6.2.7. Ispisivanje fotografija

Slika 6.2.8. Plakat „Higijena zubi i usne šupljine“

Slika 6.2.9. Plakat „Higijena ruku“

Slika 6.2.10. Plakata „ Higijena odjeće i obuće“

Radionica je trajala dva školska sata i sastojala se od tri glavna dijela. Radionički princip sjedenja u krug koji se predlaže kao dobar u ovoj radionici nije proveden jer su u uvodnoj aktivnosti putem projektora gledali video zapis. Ploča nam nije služila kao nastavno pomagalo. Mediji koji pospješuju proces učenja u ovoj radionici su bili:

- Zvučni film kao audiovizualni medij za upoznavanje s temom
- Učenici kao vizualni medij koji glume pantomimom higijenske navike
- Izrada plakata kao tekstualni medij koji učenici prezentiraju sadržaj tekstom i fotografijom.
- Fotoaparati i pisači za realizaciju rada, odnosno, fotografija koje su učenici samu osmišljavali

6.3. Radionica „Dizajniram svoj zdravi plakat“

Radionica „Dizajniram svoj zdravi plakat“ je multimedijalna i suvremena radionica kojom potičemo učenike razvijanju svijesti o važnosti higijenskih navika putem tehnologije. Ovakva radionica zasigurno je zanimljiva učenicima jer korištenjem suvremene tehnologije (prijenosno računalo, mobitel ili tablet) učenici mogu na moderan i zanimljiv način stvarati svoje radove koji ne uključuju likovno izražavanje, već izradu radova putem zanimljivih internetskih platformi. Radionica je namijenjena četvrtim razredima osnovne škole i nije provedena u razrednoj nastavi. U nastavku se nalazi prijedlog aktivnosti.

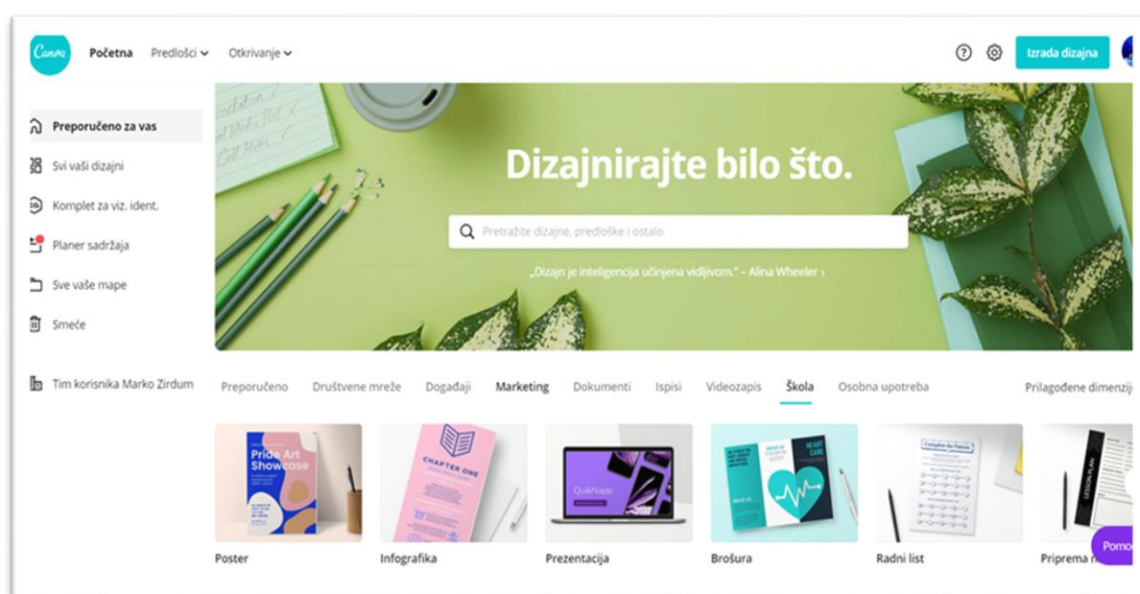
U uvodnoj aktivnosti učenici sjede na stolicama u krug. Učiteljica na Power Point prezentaciji (Prilog 5.) pušta tvrdnje koje govore o pozitivnom ili negativnom ponašanju na koje učenici, ako je tvrdnja pozitivna, podignu se sa stolice, a ako je tvrdnja negativna, ostaju sjediti na stolici.

Pozitivne i negativne tvrdnje:

- Perem ruke prije jela.
- Smeće nikad ne bacam po ulici.
- Samo ujutro perem zube.
- Volim jesti neoprano voće.
- Svakog dana češljam se više puta.
- Donji veš presvlačim svakog dana.
- Volim pisati po klupi.
- Kad se presvučem uredno složim odjeću.
- Jučer sam spremio/spremila svoju sobu.
- Kada kišem ili kašljem, obavezno stavim ruku na usta i nos.
- Skoro nikada ne doručkujem prije škole.
- Jednom tjedno uređujem nokte.
- Kada zaboravim četkicu za zube, uzmem od brata, to nije strašno.
- Kad završim sa učenjem, sredim svoj radni prostor.
- Bar jednom u dva mjeseca idem kod zubara, da mi pregleda zube.

Ovom aktivnošću potičemo učenike na razmišljanje i zaključivanje o kojoj temi ćemo danas razgovarati i što ćemo raditi u samoj radionici.

Glavna aktivnost radionice radi se u programu *Canva* (Slika 6.3.1.). Canva je zanimljiva, suvremena i jednostavna mrežna platforma za izradu dizajna potrebnih dokumenata. Pruža mogućnost samostalnoga dizajniranja ili korištenja već gotovih medija i sadržaja kako u poslovnom svijetu, tako i u obrazovanju. Potrebno se registrirati kako bismo mogli raditi u njoj. Nudi različite izbore za izradu kao što su videozapisi, događaji, društvene mreže, osobna upotreba, škola, marketing i dokumenti. Svaki od navedenih nudi dodatne sadržaje koji se mogu izrađivati.

Slika 6.3.1. Canva- program za dizajniranje

(<https://about.canva.com/>)

Tako u izborniku „škola“ nalazimo različite dokumente koje učiteljice mogu pripremati za rad u školi, a zbog svoje jednostavne upotrebe mogu i učenici izrađivati sami svoje radove jer nastavnim planom i programom učenici upoznaju sadržaje kao što su obavijesti, pozivnice, reklame te na taj način mogu uz pomoć suvremene tehnologije i na zanimljiv i kreativan način usvajati nastavni sadržaj. Izgled aplikacije na računalu ili tabletu je jednak.

Moguće je izrađivati:

- postere
- infografike
- prezentacije
- brošure
- radne listove
- pripreme nastavnog plana
- godišnjake
- umne mape
- školske rasporede
- obavijesti
- pozivnice

Učiteljica upoznaje učenike sa Canvom pomoću projektora na kojem prikazuje novu platformu. Pokazuje kako se koristi Canva i koje mogućnosti ima. Najavljuje učenicima kako će izrađivati svoj plakat u njoj preko tableta ili računala.

Nastavni materijal „Savjeti za izradu plakata“ (Prilog 6.) učiteljica dijeli učenicima te jedan učenik čita kratki tekst kako bi ponovili. U prilogu se nalazi primjer dobrog plakata uz pomoć kojeg će učenici ponoviti sve o izradi plakata. Učenike dijelimo u četiri grupe. Grupe imaju zadatak izraditi plakat kojim želi pridodati važnost određene higijenske navike. Teme koje ponavljaju su higijena ruku, zubi i usne šupljine, tijela te odjeće i obuće. Svaka grupa učenika dobije temu i nastavni materijal koji moraju proučiti. Zatim osmišljavaju skicu plakata na papiru te istu izrađuju u programu Canva. Nakon završetka, svaka grupa izlaže svoj plakat putem projektora i održava izlaganje ostalim učenicima o određenoj higijeni. Učenici u svojoj grupi dijele zadatke kako bi svatko jednako sudjelovao.

- prva grupa- Higijena ruku (Prilog 7. i 8.)
- druga grupa- Higijena zubi i usne šupljine (Prilog 9. i 10.)
- treća grupa- Higijena tijela (Prilog 11. i 12.)
- četvrta grupa- Higijena odjeće i obuće (Prilog 13. i 14.)

Plakate iz programa Canve možemo spremiti na naše računalo, ispisati pisačem ili ga izraditi u tiskari i javno izložiti u učionici ili holu škole. Radionicu možemo prilagoditi i

nižim razredima na način da umjesto u programu Canve, učenici izrađuju plakate na hamer papiru. Mogu slike izrezivati iz časopisa, mogu oslikavati likovnim tehnikama ili izrađivati 2D plakate uz pomoć higijenskih predmeta (Slika 6.3.2.).

Slika 6.3.2. Primjeri plakata

(http://os-ilribar-labin.skole.hr/?news_id=1828)

Predviđeno vrijeme trajanja radionice je dva do tri školska sata zbog glavnog dijela koji ovisi o sposobnosti učenika pri radu s računalom i programom Canva . Radionica se sastoji od tri dijela. Osmišljena radionica od svih učenika zahtjeva jednak angažman. U uvodnoj aktivnosti učenici sjede u krug. Mediji koji pospješuju proces učenja u ovoj radionici su:

- Pripremljeni nastavni listići kao tekstualni medij.
- Izrada plakata u programu Canva kao tekstualni medij koji prezentiraju.

7. RASPRAVA

Proučavajući relevantnu literaturu, navedeni se autori zalažu i osvješćuju da je bitno se što više odmaknuti od tradicionalnog načina održavanja nastave, tj. frontalnog oblika predavanja. Smatraju da djeca ne bi trebala biti pasivni promatrači, već aktivni i direktno uključeni u nastavni sat. Kako bi učenicima što više na zanimljiv način približili nastavni sadržaj i učinili poučnim te usadili odgovarajuće discipline, nastava mora biti što više multimedijalna jer u današnjem, suvremenom svijetu tehnologija igra bitnu ulogu u životu pojedinca. Multimediji su osnova suvremene nastave. Ako se kvalitetno koriste elementi multimedije uz pomoć tehnologije, na drugačiji i interesantniji način se novi ili isti sadržaj može približiti učenicima. Važno je naglasiti kako se pri uporabi medija i multimedija u nastavi ne misli samo na kategoriju visoko tehnološki razvijenih multimedija nego i na one kojima se pružaju vrijedne informacije raznih osjetilnih područja pa na taj način i običan predmet iz prirode može biti medijem pa se, zahvaljujući njemu, učenicima omogućen intenzivniji doživljaj od samih izgovorenih riječi te su, u skladu s tim, bogatije i same spoznaje učenika (Rončević, 2011:11).

Važno je da se nastavni sadržaj kombinira s što više multimedijalnog pristupa kako bi se cjelovitije i kvalitetnije provela nastava, a sadržaj što više usvojio. Multimedijsko okruženje bitno utiče na načine primanja, obrade i pružanja informacija. Sadržaj nikako ne bi trebao biti isključivo „zabavnog“ karaktera i podilaziti učenicima te bi trebalo biti umjeren u korištenju raznih medija. Kako bi se pripremio kvalitetan multimedijski sadržaj za obrazovanje treba uložiti dosta truda i u kreiranju trebaju sudjelovati stručnjaci iz različitih područja. Nastavnici i profesori trebaju odrediti koje gradivo će se koristiti za pripremu, zatim dizajneri, programeri itd. treba ju uzeti u obzir sve potrebe učenika i nastavnika i na temelju zadanih materijala napraviti odgovarajući multimedijski sadržaj (Rodek, 2007:56). Važno je pravilno definirati odgojne i obrazovne ciljeve i zadaće pri korištenju multimedija.

Bitno je naglasiti da, nažalost, i danas škole nisu dovoljno opremljene tehnologijom jer iz prakse i provedenih radionica, škole imaju slab internet. Sat neće biti uspješan ako se učiteljica „bori“ s njim ili računalom i ne može pokrenuti sadržaje koje je pripremila.

Učiteljeva zadaća je da se osobno redovito usavršava i bude u toku s novim tehnologijama kako bi mogao pratiti razvoj svojih učenika. Učitelj više nije jedini izvor znanja za učenike već je posrednik u informiranju. Danas učenici imaju pristup ukupnom

svjetskom znanju sa svojih tableta i mobilnih telefona te je učiteljeva uloga da im pomogne u snalaženju u tim informacijama, njihovom vrednovanju i organiziranju.

8. ZAKLJUČAK

Moderna tehnologija je ušla u svaki aspekt našeg života, te je potrebno znati se koristiti njome kako bi nastavu učinili zanimljivom i poučnom, a ujedno interaktivnom. Također, svjesni smo činjenice da takav pristup kreativne nastave uz pomoć multimedija, gdje učenike potičemo da sami dolaze do spoznaja i zaključaka pomoću interneta, može dovesti do negativnih odgojnih i obrazovnih rizika. Velika uloga ovisi isključivo o kompetencijama nastavnika i edukacija nastavnika u tom području didaktike i pedagogije. Također, i želja i trud nastavnika da je u korak s vremenom. Starije generacije nastavnika nemaju adekvatno znanje o tehnologiji i ne trude se to promijeniti što dovodi do problema u obrazovnom procesu jer se i dalje baziraju samo na frontalnoj nastavi. Učenicima nastava postaje dosadna što nikako ne smije biti. Najveći problem je što škole nisu dovoljno opremljene modernom tehnologijom te su nastavnici ponekad uskraćeni u kreiranju kreativne nastave putem svih multimedija.

Kroz radionice cilj je bio utjecati na svijest učenika kako razvijati higijenske navike te odgovorno ponašanje i odnos prema osobnome zdravlju. Također poticati snošljivost i međusobno uvažavanje u timskom radu jer jedino putem radionica možemo naučiti učenike kako reagirati i sudjelovati u timu, a od iznimne je važnosti za daljnji razvoj i kroz život. Radionice potiču kreativnost učenika, stvaranje novih, boljih i produktivnijih rješenja te lakše usvajanje znanja i pamćenje istih. Razvoj znanja i vještina temelji se na motivaciji i interesu, a u tomu nam zasigurno mogu pomoći multimediji i njihovo kvalitetno korištenje jer učenicima pomaže razumjeti pročitano, uči ih kritičkom mišljenju, disciplini i odgovornosti te socijalnom ponašanju.

9. LITERATURA

1. Anić, V. (2003). Veliki rječnik hrvatskog jezika. Zagreb: Novi Liber
2. Baranović, B. (2006). Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj: različite perspektive. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja
3. Boschitz, C. (2004). Djeca, roditelji i odgoj: kako razumjeti i odgajati djecu: vodič kroz odrastanje i razvoj, dječje bolesti, školovanje, učenje i obrazovanje. Zagreb: Naklada Fran
4. Cvijović Javorina, I. (2015). Zdravstveni odgoj u hrvatskom školstvu 2012./2013. i građanski neposluh. Historijski zbornik 68 (2), 351-364
5. Dogan, S. (2010). Perception of teachers about the use of educational technologies in the processes of instruction. Odgojne znanosti 12 (2), 297-309
6. Eret, L. (2017). Multimedijaska nastava matematike u osnovnoj školi.. U Matijević, M. (ur.), Nastava i škola za net-generacije (str. 232-255). Zagreb: Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu
7. Friščić, V. (1979). Osobna higijena. Zagreb: Školska knjiga
8. Kostov-Vranješ, V., Ruščić, M. (2009). Higijena, Zagreb: Školska knjiga
9. Martinko, Jasna. (2012.) Radionica- metoda interaktivnog učenja i poučavanja odraslih. Andragoški glasnik. Vol. 16, br. 2, 165. dostupno 08. rujna.2020 na https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=152016
10. Mateljan, V. i suradnici (2009). Prijedlog modela za oblikovanje multimedijaskih WEB nastavnih sadržaja prema pedagoškoj praksi u Republici Hrvatskoj, Informatologija, 42 (1), 38-44
11. Matijević, M. (1998). Didaktičke strategije i razredno-nastavno ozračje na početku obveznog školovanja. Školski vjesnik. 47 (1), 23-32
12. Mićanović, M. (2013). Zdravstveni odgoj: priručnik za učitelje i stručne suradnike u razrednoj nastavi. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje
13. Prebeg, Ž. (1978). Higijena i škola. Zagreb: Školska knjiga
14. Rončević, A. (2011). Multimediji u nastavi. Split, Redak.
15. Rodek, S. (2007). Novi mediji i učinkovitost učenja i nastave. Školski vjesnik. 56.
16. Srđić, M. (ur.), (1979). Leksikon novinarstva. Beograd. Savremena administracija

17. Strugar, V. (ur.), (2004.). Timska nastava u školskoj praksi. Bkelovar. Školska knjiga. 24.
18. Tolić, M. (2009). Temeljni pojmovi suvremene medijske pedagogije. Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 55 (22), 97-103
19. Tolić, M. i suradnici (2016). Multimedijnsko učenje i vrednovanje matematičkih panoa na primjeru GeoGebre. Medijska istraživanja, 21 (2), 125-155
20. Uzelac, M. (1994). Budimo prijatelji: priručnik odgoja za nenasilje i suradnju Pedagoške radionice za djecu od 6 do 14 godina. Zagreb: Slon. 16-23.
21. Varoščić, M. (1992). Izvori znanja u stjecanju zdravstvene kulture. Rijeka: Tiskara Rijeka
22. Vučemilović, L.J. (2013). Zdravstveni odgoj u vrtiću. Djete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 19 (72), 30-31

10. PRILOZI

Prilog 1. Pjesmica o higijeni

Ja se liječnika ne bojim, kao Superman pred njim stojim.

Kad me lijevo uho boli, ja znam da me liječnik voli.

Naučio sam sve lekcije kako se primaju injekcije.

Kunem se zubima svojim. Ni zubara se ne bojim.

Nisam ja neka beba-truba da urlam zbog šupljeg zuba.

Ne treba puno brinuti, treba samo sjest i zinuti.

Prilog 2. Tekst o liječniku i stomatologu

Liječnik

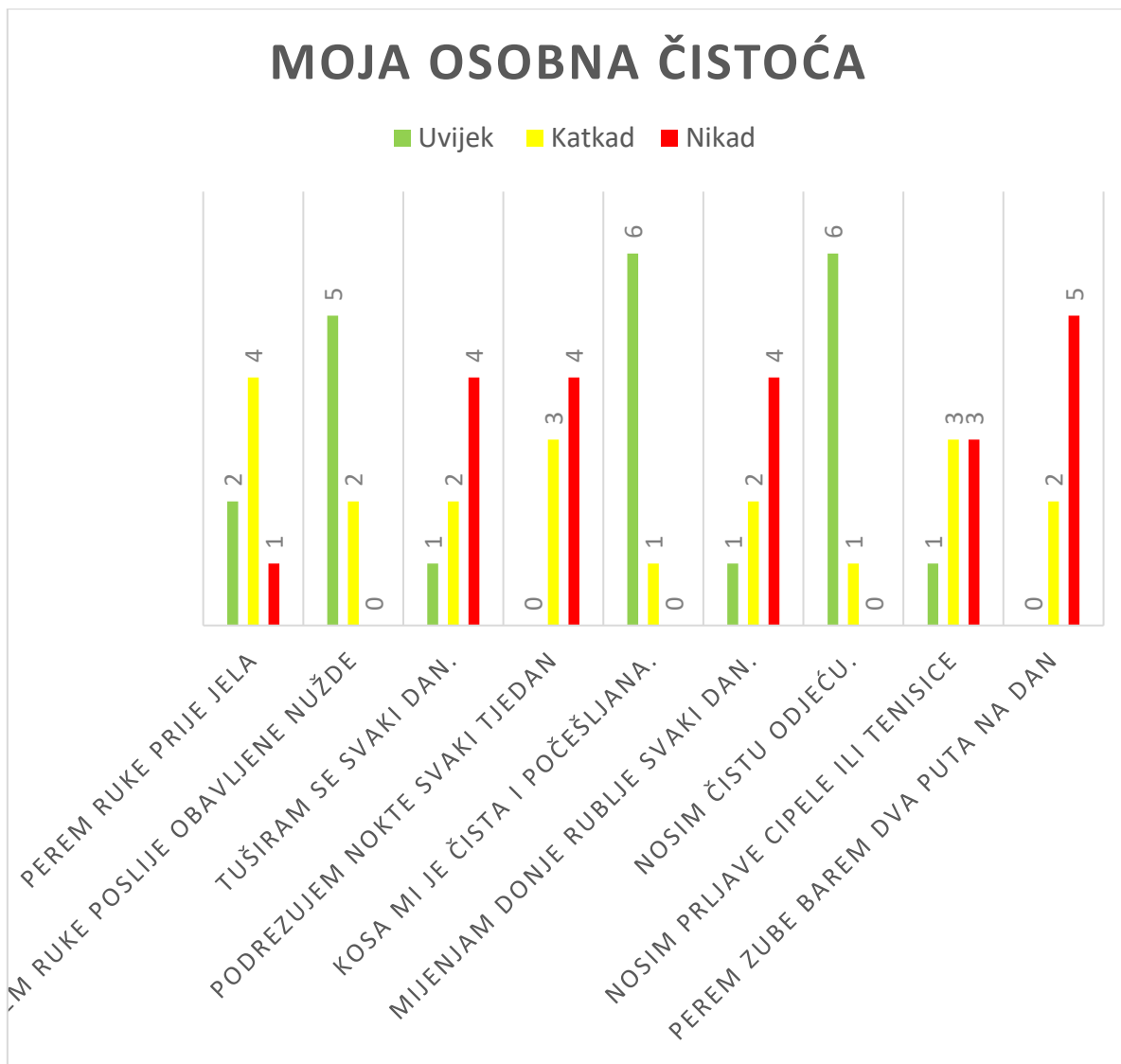
Kada se razbolimo odlazimo liječniku. On nam pomaže da što prije ozdravimo. Redovitim odlascima na pregled kod liječnika štitimo se od bolesti. Prije upisa u prvi razred osnovne škole, a i kroz cijelo školovanje preglede obavlja liječnik školske medicine. On prati rast i razvoj svih učenika te provodi brojne mjere kroz cijeli školski period kao što je sistematski pregled, cijepljenje i savjetovanje. Važno je brinuti se o zdravlju. Svaki dan trebamo prati ruke, lice, zube i tijelo. Redovito održavati odjeću čistom. Navike redovitog pranja i održavanja čistoće nazivamo higijenskim navikama.

Stomatolog

Stomatolog se brine i liječi sve naše zube posebnim instrumentima. Kad se rodimo, nemamo zube jer nam nisu potrebni. Kad narastemo, jedemo kašice pa hranu koju treba žvakati. Tada nam počinju rasti prvi zubi koji se zovu mliječni zubi. Prvi se zubi počinju klimati i ispadati. Na njihovu mjestu rastu trajni zubi koje ćemo imati cijeloga života. Trajni su zubi veći od mliječnih. Zubi mogu biti bolesni. Bolest zuba zovemo karijes. To su crne točkice i rupice na zubima. Zube peremo s četkicom za zube i pastom. Peremo vanjsku i unutarnju površinu svih gornjih zuba. Peremo vanjsku i unutarnju površinu svih donjih zuba. Redovitim kontrolama kod stomatologa možemo spriječiti razvoj mnogih bolesti zuba. Prije upisa u prvi razred svaki učenik mora imati svoju „zubnu putovnicu“. Cilj „zubne putovnice“ je poboljšati oralno zdravlje učenika gdje stomatolog vodi brigu o zubima.

Prilog 3. Moja razredna čistoća

Prilog 4.

MOJA ZAPAZANJA

PAŽLJIVO PROMATRAJ I KOD SVAKOG UČENIKA U
TABLICU ZAPIŠI POD "DA" KOJE HIGIJENSKE NAVIKE
SI UOČIO, A POD "NE" KOJE UČENIK NIJE NAPRAVIO.

	DA	NE
UČENIK 1		
UČENIK 2		
UČENIK 3		
UČENIK 4		
UČENIK 5		

Prilog 5.

Pozitivne i negativne higijenske navike

Ako tvrdnju smatrate pozitivnom, podignite se sa stolice.

Ako tvrdnju smatrate negativnom, ostanite sjediti na stolici.

Prije nego bilo što pojedem, operem ruke.

Smeće bacam isključivo na mjesta koja su određena za to, nikada po ulici, dvorištu, učionici...

Zube perem samo prije spavanja.

Ne umivam se zato što mi je ujutro hladno.

Uredno slažem odjeću kada se presvučem.

Jučer sam spremio/spremila svoju sobu.

Kada kišem ili kašljem, obavezno stavim ruku na usta i nos.

Rijetko jedem svježe povrće, ukus mi se ne sviđa.

Često jedem neoprano voće.

Svakog dana češljam se više puta.

Tuširam se i donji veš presvlačim svakog dana.

Volim pisati po klupi, jer mi je ponekad dosadno.

Skoro nikada ne doručkujem prije škole.

Jednom tjedno uređujem nokte.

Kada zaboravim četkicu za zube, uzmem od brata, to nije strašno.

Kad završim sa učenjem, sredim svoj radni prostor.

Bar jednom u dva mjeseca idem kod zubara, da mi pregleda zube.

Moj plakat

Plakat je slikovno–tekstualna obavijest izložena na javnim mjestima. U posljednje vrijeme sve češće se upotrebljava engleska riječ POSTER koja ima isto značenje. Plakat mora ispričati priču na sažet način.

Sadržaj plakata uključuje:

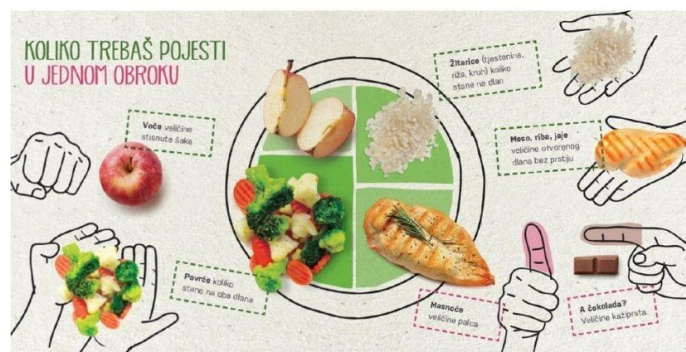
1. *naslov i podnaslove*
2. *tekst (cjelina jednog teksta ne bi trebala sadržavati više od 10 redaka)*
3. *sliku (crteže, fotografije)*
4. *praznine (razmak između pojedinih dijelova plakata), za lakše razumijevanje sadržaja*

Boje imaju važnu ulogu pri izradi plakata. Pazite na tople i hladne boje. Kontrast boja uvijek je dobro uočljiv.

Crteži i fotografije će privući čitatelja, ali i pomoći razumjeti poruku koju želite prikazati plakatom.

Izaberite oblik slova koji se lako čita.

Prije nego "što krenete na posao" i počnete izrađivati plakat, dobro bi bilo napraviti plan. Izradite skicu na papiru na kojoj ćete predvidjeti prostor za naslov, podnaslove i pojedine odlomke.

Higijena ruku

Od svih dijelova tijela ruke su najčešće izložene vanjskim utjecajima i onečišćenju. stoga ih je potrebno često prati.

Pravilna i redovita higijena ruku dobar je i jednostavan način sprječavanja širenja mnogih zaraznih bolesti koje se mogu prenijeti nečistim rukama (obična prehlada, gripa, proljev i zarazna žutica).

Ruke se peru uvijek kada su vidljivo prljave, no treba ih prati i prije jela ili pripreme hrane, dodirivanja usta, nos ili očiju te prije kontakta s bolesnom osobom.

Ruke je potrebno prati: poslije uporabe toaleta, brisanja nosa, kašljanja, kihanja, kontakta sa životinjom, aktivnosti kao što su bacanje smeća, čišćenje, igranja vani, šetnje, kupovine te u svim slučajevima kada su ruke uprljane.

Postupak pravilnog pranja ruku:

- ruke namočiti u tekućoj, ako je moguće toploj vodi
- ruke nasapunati sapunom, u trajanju od 30 sekundi dobro istrljati cjelokupnu površinu ruku (dlanove, nadlaktice, prostor između prstiju, ispod noktiju te kožu zapešća)
- isprati cjelokupnu površinu kože ruku (šake i zapešće) pod toplom, tekućom vodom
- osušiti – obrisati ruke.

Ako se koristi pamučni ručnik, tada on treba služiti samo za brisanje ruku samo jedne osobe i potrebno ga je često mijenjati.

Ako se koristi javni toalet i ruke se suše papirnatim ručnikom, tada slavinu treba zatvoriti tim ručnikom.

Pri izlasku iz toaleta papirnatu ručnik baciti u koš za smeće.

Moguće je ruke osušiti i koristeći aparat za sušenje ruku s toplim zrakom.

HIGIJENSKO PRANJE RUKU-VAŽNA NAVIKA jednostavna i efikasna zaštita za 60 sekundi

Izrada plakata u Canvi

Higijena ruku

Ako želite promijeniti boju pozadine odaberite " Pozadinu" i izaberite onu koju želite.

Ako želite dodati tekst odaberite " Tekst" i izaberite font i napišite svoj tekst.

Ako želite dodati sliku ili elemente u vaš plakat kliknite u lijevom uglu " Slike" ili " Elementi" te u pretraživanje upišite moguće riječi kao što su :

hands-ruke

virus

bakterije

soap- sapun

towel- ručnik

Odaberite željenu sliku i uredite je u plakatu. Slike i elemente je moguće smanjivati i povećavati (klikom na sliku i pomicanjem miša ona se može smanjiti ili povećati. Možete dodavati više slika i elemenata..

Higijena zubi

Higijenom zubi osiguravamo njihov pravilan razvoj te ih održavamo zdravima. Prvi odlazak stomatologu trebao bi biti do napunjene sedme godine života. Uredni i čisti zubi pokazatelj su pravilne higijene.

Prvi zubi izbijaju u šestom mjesecu života. S navršenih šest godina počinju nicati prvi trajni zubi.

Do 12. godine zamijene se svi mliječni zubi trajnima.

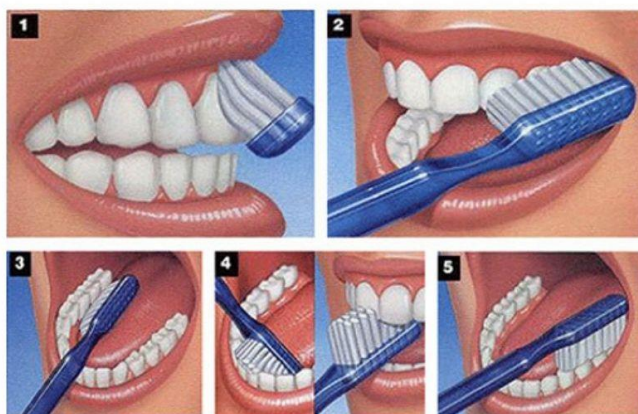
Zube je potrebno prati najmanje dva puta dnevno (ujutro i navečer), ali bi najbolje bilo prati ih poslije svakog obroka i to u trajanju od tri minute.

. Za urednu i pravilnu higijenu zubi vrlo je važan odabir četkice za zube koju je potrebno mijenjati svaka dva do tri mjeseca. Jezik je sastavni dio usne šupljine pa ga također moramo čistiti kada peremo zube.

Osim četkice, važan je izbor paste za zube. Djeca trebaju koristiti dječje zubne paste.

Postupak pravilnog pranja zubi:

- staviti umjerenu količinu paste za zube
- četkica se postavlja na način da zahvaća zub i dio zubnoga mesa
- laganim kružnim pokretima četkati zube i zubno meso
- isti se postupak ponavlja s unutarnje strane zubi
- na kraju se četka jezik

Izrada plakata u Canvi

Higijena zubi i usne šupljine

Ako želite promijeniti boju pozadine odaberite " Pozadinu" i izaberite onu koju želite.

Ako želite dodati tekst odaberite " Tekst" i izaberite font i napišite svoj tekst.

Ako želite dodati sliku ili elemente u vaš plakat kliknite u lijevom uglu " Slike" ili " Elementi" te u pretraživanje upišite moguće riječi kao što su :

theets- zubi

virus

bakterije

toothbrush- četkica za zube

footwear- obuća

toothpaste- pasta za zube

tongue- jezik

Odaberite željenu sliku i uredite je u plakatu. Slike i elemente je moguće smanjivati i povećavati (klikom na sliku i pomicanjem miša ona se može smanjiti ili povećati. Možete dodavati više slika i elemenata.

Higijena tijela

Pravilno i redovito provođenje higijene vrlo je važno za naše zdravlje.

Održavanjem higijene brinemo se za svoje zdravlje. Tako sprječavamo napad mnogobrojnih bakterija i virusa na naše tijelo.

Koža štiti naše tijelo od vanjskih utjecaja (sunce, zrak, prašina..). Ona je naš najveći organ koji se neprestano obnavlja tijekom cijeloga života (npr. ogrebemo li koljeno nakon nekog vremena, uz pravilnu higijenu, koža se obnovi).

Znojenje je normalan proces pomoću kojega se naše tijelo hladi i regulira tjelesnu temperaturu. S vremenom se na koži nakupljaju smjese znoja, odumrlih stanica koje stvaraju neugodni miris. Zbog toga se moramo redovito **kupati i prati** tijelo.

Higijena tijela najbolje se održava **toplom vodom** i zdravim sredstvima za pranje.

Nakon tuširanja tijelo je potrebno dobro istrljati ručnikom jer tako skidamo odumrle stanice kože

Izrada plakata u Canvi

Higijena tijela

Ako želite promijeniti boju pozadine odaberite " Pozadinu" i izaberite onu koju želite.

Ako želite dodati tekst odaberite " Tekst" i izaberite font i napišite svoj tekst.

Ako želite dodati sliku ili elemente (oblike, crte , okvire naljepnice...) u vaš plakat kliknite u lijevom uglu " Slike" ili " Elementi" te u pretraživanje upišite moguće riječi (na engleskom jeziku) kao što su :

**hygiene- higijena
shower cabin- tuš kabina
virus
bakterije
hair- kosa
hair brush- četka za kosu**

Odaberite željenu sliku i uredite je u plakatu. Slike i elemente je moguće smanjivati i povećavati (klikom na sliku i pomicanjem miša ona se može smanjiti ili povećati. Možete dodavati više slika i elemenata.

Higijena odjeće i obuće

Čovjek je počeo nositi odjeću i obuću da bi se zaštitio od kiše, sunca, snijega,...

Glavna je uloga odjeća da između kože i vanjskoga zraka održava ugodnu temperaturu kako bi koža mogla obavljati svoju normalnu funkciju.

Redovito održavanje higijene odjeće i obuće vrlo je važno zbog svoga utjecaja na čovjekovo zdravlje.

Odjeća štiti ljudsko tijelo od raznih vanjskih utjecaja poput vrućine, štetnih sunčevih zraka, kiše, vjetra, ali i ozljeda. Ako je odjeća napravljena od štetnih materijala mogla bi biti opasna za kožu. Stoga je potrebno biti oprezan tijekom odabira odgovarajuće odjeće. Najzdraviji materijal za kožu je pamuk.

Na rublje se tijekom dana nakupljaju nečistoće iz okoliša, odumrle stanice i znoj što omogućuje razvoj mikroorganizama.

Stoga svatko treba redovito mijenjati donje rublje, svaki dan.

Kako bi se rublje očistilo treba ga prati na visokoj temperaturi uz korištenje deterdženata i dobro ga izglacati. Osim što će rublje biti čisto, visoke temperature uništiti će mikroorganizme.

Obuću treba održavati čistom i urednom. Važno je da obuća koju nosimo bude udobna, lagana i prozračna.

Odabir odgovarajuće obuće i vođenje redovite higijene utječe na kvalitetu našeg zdravlja.

Izrada plakata u Canvi

Higijena odjeće i obuće

Ako želite promijeniti boju pozadine odaberite " Pozadinu" i izaberite onu koju želite.

Ako želite dodati tekst odaberite " Tekst" i izaberite font i napišite svoj tekst.

Ako želite dodati sliku ili elemente u vaš plakat kliknite u lijevom uglu " Slike" ili " Elementi" te u pretraživanje upišite moguće riječi kao što su :

body-tijelo

virus

bakterije

clothes- odjeća

footwear- obuća

Odaberite željenu sliku i uredite je u plakatu. Slike i elemente je moguće smanjivati i povećavati (klikom na sliku i pomicanjem miša ona se može smanjiti ili povećati. Možete dodavati više slika i elemenata.